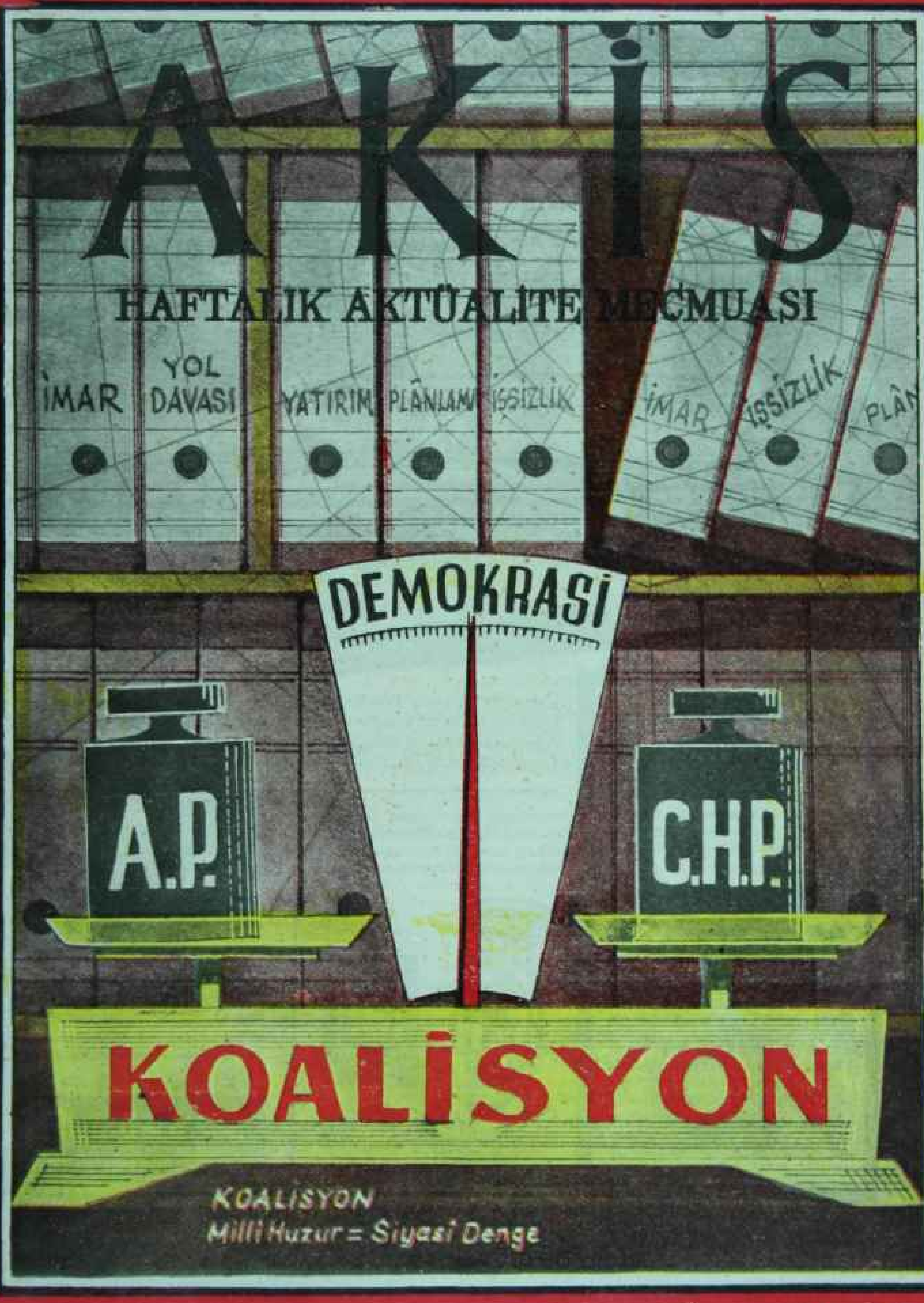

FİYATI : 1 LİRA

1962 BÜYÜK

PURO - FAY MÜSABAKASINA

mutlaka katılınız

1 TALİHLİYE

Bedava

1962 model, yepyeni bir

RAMBLER

AİLE ARABASI

MÜSABAKAYA İŞTİRAK ÇOK KOLAYDIR:

5 adet Puro Tuvalet Sabunu ambalâjı ile birlikte 3 adet yuvarlak Fay Temizleme Tozu üst kapağı biriktiriniz. Bunları bir zarfa koyup zarfın arkasına açık adresinizi yazarak P. K. 572 İstanbul adresine en geç 25 Haziran akşamına kadar postalayınız

MÜHİM:

a) Mektuplarınızı katiyen taahhütlü göndermeyiniz (pratik güçlükler oluyor)

b) Zarfların üstüne P. K. 572 — İstanbul'dan başka birşey yazmayınız (Puro Fabrikası v. s. gibi)

PURO - FAY MÜSABAKASI TALİHLİLERİ 1 TEMMUZDA BELLİ OLACAK:

Müsabakaya iştirak edenler arasında Noter huzurunda yapılacak kur'a sonunda 1 talihli RAMBLER AİLE ARABASINI, 100 talihli bir düzine Puro, 100 talihli 1 düzine Fay, 100 talihli 1 kutu Arı Bisküisi kazanacaktır.

RAMBLER 62, halen Amerikada en çok aranan ve en çok satılan arabalardandır. En küçük arabalardan daha ekonomiktir (4 şişe ile 210 km.) Puro Fabrikasının hediyesi Rambler 62'yi, İstanbul, Levent, Büyükdere Cad., Puro Tuvalet Sabunu ve Fay Temizleme Tozu Fabrikalarında bizzat görebilirsiniz

terkibinde bol köpüklü deterjan bulunan FAY TEMİZLEME TOZU, en iyi kalite ve kalitesine kıyasla piyasanın en ucuz temizleme tozudur

Köpüklü - Deterjanlı

fay

Herşeyi Daha İyi Temizler

Terkibinde krem hassaları bulunan PURO TUVALET SABUNU kalite mükemmeliyeti bakımından piyasada satın alabileceğiniz en âlâ Tuvalet Sabunu ve en müessir güzellik müstahzarıdır.

Bol Köpüklü ve Nefis Kokulu

PURO

Tuvalet Sabunları % de 100 saftır

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası
Yıl : 9, Cilt : XXIV, Sayı : 412

Yazı İşleri:
Rüzgârlı Sokak No. :15
Tel: 11 89 92
P. K. 582 Ankara
*
İdare :
Rüzgârlı Sokak No. : 15
Rüzgârlı Matbaa
Tel : 10 61 96
*

Başyazar:
Metin Toker

AKİS Neşriyat Ltd. Şirketi adına imtiyaz sahibi ve Müessese Müdürü
Mübin TOKER
*
Yazı İşlerini fiilen idare eden Mesul Yazı İşleri Müdürü
Kurtul ALTUĞ
*
Karikatür:
TURHAN
*
fotoğraf :
Hüseyin EZER
Associated Press
Türk Haberler Ajansı
*
Klişe:
Doğan Klişe

Bu mecmua Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Abone şartları:
3 aylık (12 nüsha) : 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) : 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) : 40.00 lira

İlân şartları:
Santimi: 20 lira
3 renkli arka kapak : 1.500 TL.
İlân işleri:
Telefon : 10 61 96
Dizildiği yer :
Rüzgârlı Matbaa
Basıldığı yer :
Millî Eğitim Basımevi
FİYATI : 1 LİRA
Basıldığı tarih : 20-5-1962

Kapak Resmimiz

Koalisyon
Örümcekli dosyalar

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Peşipeşine gelen iki bayramı idrak etmiş bulunuyoruz. Kurban Bayramı ve onu takiben 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı bütün yurtta heyecan içinde kutlandı. Fakat iki bayram da, vatan sathını kaplayan politik fırtınanın yarattığı huzursuzluğu sindiremedi. A. P. li yöneticilerin çeşitli manevralar çevirerek günden güne çıkmaza soktukları "Af Meselesi" ve onun yanı sıra, Koalisyonun yaşayıp yaşamıyacağı hulusunda izhar edilen endişe, ne de olsa yüreklerde bir burukluk yarattı. Üstelik, siyasi tansiyonu da hayli yükseltti. İşte elinizde tuttuğunuz mecmua bu hava içinde hazırlanmıştır.

Bütün bir hafta içinde AKİS muhabirleri başkenti taradılar, havadislerin en yenisini, en doğrusunu bulmağa gayret ettiler. Derlenen bu haberler, haftanın onunda bir araya getirildi ve son defa gözden geçirildikten sonra makineler çalışmağa başladı. AKİS okuyucuları bayramlarını neşe içinde geçirirlerken, AKİS mensupları, onlara bayıram ertesi dopdolu bir mecmua verebilme çabası içindeydiler.

Şüphesiz, haftanın en mühim hadisesi, Koalisyonu teşkil eden iki parti -C.H.P. ve A.P.. arasındaki müzakereler ve bu müzakerelerin neticeleridir. İşte, YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda, "Demokrasi" başlıklı yazıda, geride bıraktığımız haftanın bilançosu verilmektedir. İki parti arasındaki anlaşmazlığın ve memleketin bir Hükümet buhranına yönelmesinin sebeplerini bu yazıda bulacaksınız. A. P. nin kavli fiiline uymayan liderinin, işleri nasıl çıkmaza sürüklediği de bu yazıda anlatılmaktadır.

Fakat bütün bu kısır politik çekişmeler, memleketin asıl dertlerine neşter vuran ve çarelerini gösteren bir dev teşkilâtın çalışmasını köstekleyemedi. Haftanın sonunda başkente yabancı uzmanlar geldiler ve Devlet Plânlama Teşkilâtında son derece ilginç bir açık oturum yapıldı. Yerli ve yabancı ekonomistlerin katıldığı bu açık oturumda Türkiyenin kalkınması için gerekli olan beş yıllık yatırım plânı ve bu plânla ilgili projeler görüşüldü. Oturumun bir başka hususiyetini, açış konuşmasını Prof. Tinbergen'in yapmış olması teşkil etti. Devlet Plânlama Teşkilâtının Hollandalı Başmüşaviri, Türkiyeyi yakından tanıyan bir uzman olarak, meselelerimizi gün ışığına çıkardı.

Devlet Plânlama Teşkilâtında yapılan ve önümüzdeki hafta salı günü sona erecek olan bu önemli toplantıyı bir AKİS'çi mahallinde İzledi ve toplanan bilgilerle, YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda yer alan "Dış Yardım" başlıklı yazı hazırlandı. Zira, bu açık oturumun, NATO Bakanlar Konseyinde karar altına alınan Türkiyeye yapılacak iktisadi yardımla ilgisi büyüktür. Uzmanlar bu acık oturumdan aldıkları feyz ile raporlarını tanzim edeceklerdir.

Yurtta olup biten hadiseler titizlikle takip edilirken, yurt dışındaki iki AKİS mensubu da 'hararetli bir çalışma devresine girmiş bulunuyorlardı. Başyazarımız Metin Toker Romada, başta Papa Ciovanni XXIII olmak üzere, son derece ilgi çekici temaslar yaptıktan sonra Fransaya geçti. Bitirdiğimiz hafta içinde de hem De Gaulle ile karşılaştı, hem de Âsi General Salan'ın duruşmasında hazır bulundu.

Diğer bir AKİS yazan Özden Toker ise bu sırada Pariste, moda âlemini AKİS gözüyle inceledi ve haberler topladı.

Bu titiz çalışmaların masüllerini önümüzdeki hafta AKİS sayfalarında bulabileceksiniz.

Saygılarımızla

AKİS

Cilt ; XXIV, Sayı : 412

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

21 Mayıs 1962

YURTTA OLUP BİTENLER

Başbakan İsmet İnönü 28. Tümende kumandanlarla birlikte

Askerin dilinden askerler anlar

Demokrasi

Huzur için

(Kapaktaki terazi)

Günlerden cuma idi. Küçük siyah Opel, Jandarma Genel Kumandanlığının önündeki asfaltı geçti ve sonra sağa kıvrıldı. Arkasında yeşil renkli bir Chevrolet vardı. Opelin arka kısmında, sağ kenarda bembeyaz saçlı, koyu elbiseli Başbakan İnönü oturmaktaydı. Küçük Opel kendinden beklenmeyen bir çeviklikle Çankaya yokuşunu tırmanmağa başladı.

Takvimlerin 18 Mayıs 1962'yi gösterdiği o sıcak bahar günü Başbakan İsmet İnönü, eski bir asker için çok mânalar ifade eden bir ziyaretten dönmekteydi. Ziyaret, başkentin Mamak bölgesinde bulunan 28. Tümene yapılmış bir bayram ziyaretiydi. Aslında bu, Başbakanın bayram münasebetiyle yapmış olduğu bir seri ziyaretin üçüncusüydü. ilk ziyaretini âni bir kararla Eskişehirdeki hava üssüne yapmış. Havacı subaylarla bayramlaştıktan sonra, ziyareti sonradan haber almış ve Başbakandan önce uçakla Eskişehire inmiş olan Hava Kuvvetleri Kumandanı İrfan Tanselin uçağı ile başkente dönmüştü. İkinci ziyaret ise Konyaya yapıldı. Konyada İkinci Ordunun subay ve erleriyle sohbet edildi.

İşte haftanın sonundaki cuma günü sabah saat 10.30'da 28. Tümene yapılan ziyaret de bu bayramlaşma ziyaretlerinin bir devamıydı.

Başbakan o gün, beraberinde Hava Kuvvetleri Kumandanı Korgeneral İrfan Tansel, Kara Kuvvetleri Kumandam Korgeneral Ali Keskiner, Birinci Ordu Kumandam Korgeneral Cemal Tural, İkinci Ordu Kumandanı Korgeneral Refik Tulga ve Üçüncü Ordu Kumandam Korgeneral Refik Yılmaz olduğu halde yüksekçe bir tepe üzerinde bulunan 28. Tümen Karargâhına girdi. Başbakanı ve kumandanları 28. Tümen Kumandanı Kurmay Albay Nuri Hazer karşıladı. Hep birlikte merasim için bekleyen Bando Kıtası teftiş edildi. Eski asker son derece mütehassis olmuştu. Bu Birada Tümen Kumandanı Nuri Hazer:

"— Paşam, subaylarla görüşmek ister misiniz?" diye sordu.

Başbakan İnönü birden ciddileşti ve:

— Tabii görüşmek isterim. Ben onlarla bayramlaşmak için geldim" diye cevap verdi.

Bunun üzerine İnönü ve kumandanlar, Kurmay Albay Nuri Hazerin

Haftanın İçinden

Çok Şükür! Ama ...

Metin TOKER

İnönü Hükümetinin, kurulmasından bu yana herkesin haykırdığı bir gerçek, nihayet resmen kabul edilmiş bulunuyor. Memleketin asıl meseleleri ekonomik» tir, sosyaldir. Bunların üzerine eğilinmedikçe, bunlarla meşgul olunmadıkça, bunlara bir hal yolu bulunduğu inancı bu millete verilmedikçe her gayret semeresiz kalacak, her çaba boşa gidecektir. Huzuru da bununla alâkalıdır, affı da bununla alâkalıdır, dış yardımı da bununla alâkalıdır, iç güvenliği de bununla alâkalıdır. Bir defa bunda başarı kazanıldı mı politikada « Çirkin Politikcının tesiri daha kolay yenilecek; Orduda asker daha rahat kışlasına dönecek, Basında sansasyon merakı daha azalacak, piyasada ciddi iş adamları daha ferah plân yapabilecekler, kısaca yurttaki gergin tansiyon gevşeme istidadını kazanacaktır.

İnönü Hükümetinin, teşhisi bu derece basit bir durumu kavrayamamış olması düşünülemez. Buna rağmen, tnönü Hükümetimin bu durumun icabını yaptığını söylemek de imkânsızdır. Başbakan, bellet karşısında bulunan güçlükleri herkesten fazla olan tecrübesiyle hemen görmüş ve bunları yenmeden kolları sıvamanın faydasızlığına karar vermiştir. Yahut da, ihtiyatlı tabiatının bir mübalağalı anında bunları gözünde fazla büyültmüştür. Aslına bakılırsa üstünden altından, sağından solundan çelmeye maruz bırakılmak için can-ı gönülden uğraşılan bir Hükümet Başkanının, yola çıkmadan önce yolu şöyle bir temizlemek ihtiyacını duymasını tabiî görmek lâzımdır. İnönüye bulunabilecek kusur, böyle bir çabada memleketin sağlam kuvvetlerinin kendi şahsı ve fikirleri etrafında her an ve süratle toplanacağı, bu kuvvetin Parlamentoda mutlaka akis bulacağı, milletin ekseriyetinin temsilcilerinin memleketin esas meseleleri üzerine eğilmiş bir Hükümeti düşürmeye asla yanaşmıyacağı gerçeğini 1 numaralı unsur olarak kaale almamış bulunmasıdır.

Şimdi, İster İnönü haklı olsun, ister onu daha çabuk ve azimli, memleketin esas meseleleri üzerine eğilmeye itenler, Türkiyenin durumu resmen ortaya konmuştur. Önümüzde ekonomik ve sosyal dâvalar vardır; bunları ele almadan edemeyiz. Af işini, çok zaman tehlikeli dış tahrikleri destekleyecek şekilde ve bir huzur bozma vasıtası diye kullananlar hariç, insanların, hak etmiş olsalar dahi ıstırap çekmelerini doğru bulmayanlar veya bu mustariplerden çoğunun 'el kaldırma günahı" nın kefaretini ödediğini düşünenler onlar için de iyi günlerin en kısa zamanda böylelikle geleceğini artık bilmektedirler. Geçirilen son ciddi buhrandan sonra, İnönü Hükümetinin karşısına, her demokratik rejimde mevcut olan ve sistemin adeta "sine qua non = olmazsa olmaz" şartını teşkil eden bir tabii muhalefetin dışında mani çıkacağını sanmak fazla evhamdır.

Ama, bir noktanın zihinlerde tereddüt uyandırmasını tabii karşılamak lâzımdır. İsmet İnönü, politika bakımından elleri boş kaldığı şu sırada memleketin ekonomik ve sosyal meselelerini çözebilmek için gerekli güçte mesul yardımcıları etrafında bulabilecek inidir? Buna, İnönünün Bakanlarına şöyle bir bakıldığında gönül ferahlığıyla evet demek pek kolay değildir, İnönü Hükümetinin, Başbakan işin politika tarafıyla uğraşırken ciddi meselelerin hiç birinin üzerine kısmen dahi eğilememiş olması bir takım teknik bakanlıkların başında bulunan zevatın ya kifayetsizliği, ya da onların da politika gölüne tepetaklak dalmaları sonucudur.

Bizim sistemimizde Bakanların rolü işlerin sevk-i idaresinde böylesine önemli olmasaydı, en uzun kabine buhranlarında bile fransızların rahatça söyleyebildikleri "Hükümetler geçer, İdare kalır" sözü tekrarlanır ve çarklar dönerdi. Fakat, bizim sistemimizde durum başkadır. Hele İhtilâlden bu yana sütten ağzı yanan o kadar çok olmuştur ki, herkesin yoğurdu üfleyerek yemesine mani olmak için dinamik, enerjik, kafasında fikir bulunan ve sorumluluktan yılmayan azimli Bakanların önderlik görevini yüklenmeleri lâzımdır. İnönü Hükümetinin o bakımdan bir lüks içinde olmadığı açıktır.

Bakanlar son buhranda en faydalı ve tesirli rolü oynamışlar, cesaretle vaziyet almışlar, nihai neticede büyük pay sahibi olmuşlardır. Bakanlar, pek az istisnayla, meşhur 22 Şubat akşamı da aynı vaziyeti takınmışlardır. Bundan dolayı kendilerine herkesin şükran borcu vardır. Ama, kifayetsizlik öyle bir noksandır ki buna kısa vadede çare bulmak kabil değildir.

O halde, ne olacak? İnönünün, şimdi önünde açılan yola, kaderin etrafına topladığı bu ekiple girmesi mukadderdir. Bu bir handikaptır. Ekip anlaşmış durumdadır, ittifakla ciddi, kararlar alabilmektedir, kaçak vermemektedir, kafa dengidir. Bunların hepsi iyidir, ancak kâfi olmaktan son derece, uzaktır. Bin ihtilat doğuracak bir "kan tazelemesine de gidilemeyeceğine göre..

Anlaşılıyor ki her şey, İsmet Paşanın çok derdinin temeli olan "Milli Şef kompleksi"ni bırakması, demokratik rejimlerde de liderlerin otoriter, saçmalıklara karşı az müsamahalı, yüzü pek kimseler olması gerektiğini anlamasına bağlı kalmaktadır. Elbette ki beraberce çizilecek prensip yollarında, bütün Bakanların küçük hesaplardan uzak, şahsi kaprislerini bir tarafa bırakmış, kifayetsiz olanların bunu iyi yardımcılar seçmekle telafi etmiş halde ve senkronize tarzda çalışmalarını temin için Başbakanın bir mubassır ciddiyetiyle nezaret görevini ifa etmesi başarının tek ihtimalidir.

İnönü Hükümeti hatırdan asla çıkarmamalıdır ki, politika endişelerinin her şeye hâkim olduğu, ekonomi ilmini de, sosyal gerçekleri de elinin tersiyle şöylece itiveren bir rejimin on yıllık hakimiyetinden sonra Türkiye cesur, elinin tersiyle bu sefer politika endişelerini itmiş, ekonomi ilmini bilen, sosyal gerçekleri müdrik, oyların idare-i maslahat değil uzun vadede kati tasarruflarla sağlanabileceğini görebilecek kadar uyanık bir hükümete muhtaçtır.

Böyle bir zaruret, bir defa, Cumhuriyetin başında belirmiştir. Onu devrin idarecileri, devrin şartlarının gerektirdiği rejim içinde halletmişlerdir. Şimdi, İkinci defa olarak aynı zaruretle karşıkarşıyayız. Devrin şartlarının cevaz verdiği tok rejim Demokrasidir. Ama, bir iyi liderin Demokrasiyle Türkiyenin meselelerine çare bulabileceğine inananların hepsinin önünde İsmet Paşanın ta kendisi yok mudur?

İşte, bunu ispat edebilmek için ona, hayatının en büyük fırsatı!

A. P. ve C H. P. nin müştereken yaptıkları son toplantı
"Garp cephesinde yeni bir şey yok!"

rehberliğinde, az ilerdeki karargâh binasında Tümen subaylarının bulunduğu kısma geçtiler. Başbakan İnönü buradan mikrofonla subaylara hitap etti. Evvelâ subayların bayramlarını kutladı, sonra:

"— Sizleri topluca görmek ve bayramlaşmak istedim" diyerek daha önemli meselelere girdi ve devam etti:

"— Merasimlerde ordumuzu sizler temsil etmektesiniz. 28. Tümen, ordumuzun en yüksek kıymetlerim teşkil eden bir birliktir."

Ardından askerî meselelere de temas eden Başbakan, zamanın harplerinden bahsetti ve sözlerini:

"— Subaylarımızın millet nazarında kıymet görmeleri hayati bir vazifedir. Ordumuzun millet nazarındaki itibarını muhafaza etmek vazifemizdir" diyerek bağladı.

Hava son derece samimiydi. Başbakan, görüşülecek başka subaylar bulunup bulunmadığını Tümen Kumandanından sordu. Kumandan ise, ziyaretin pek âni olduğunu, izindeki subaylara haber verilemediğini bildirdi. İnönü bunun üzerine, Kara Kuvvetleri Kumandanı Ali Keskinere döndü ve:

"— Burada bir de 228. Topçu Alayı varmış, o nerede?" diye sordu.

Ali Keskiner, yakında olduğunu bildirince, Başbakan:

"— Onlarla da görüşmek istiyorum" dedi.

Ragıp Gümüşpala
"Men ne çuyem..."

Ancak, Alayın haberi yoktu. Kumandanlar hazırlıksız bir birliği, en tecrübeli askerin karşısına çıkarmakta tereddüt gösterdiler. Bunun Üzerine Ali Keskiner:

"— Paşam, onları, biz NATO toplantısından dönünce görürsünüz" dedi.

İnönü itiraz etmedi. Sonra Karargah, İsmet Paşaya gezdirildi. Başbakan pek ilgi duydu ve:

"— Enteresan tatbikatlarda bana haber verin, istifade ederim" dedi.

Tümen Kumandanı Nuri Hazer, başbakana söz verdi. İnönünün neşei yerindeydi. Bu sırada gözü, esas vaziyette bekleyen Merasim Kıtasına ilişti:

"— Bunların işi; bitmedi mi? Niye aklıyorlar?" diye sordu.

Kumandan cevap verdi:

"— Paşam., sizi uğurlamak için bekliyorlar."

İnönü güldü ve Merasim Kıtasına:

"— Allahaısmarladık" diye seslendi.

Birlikten "Sağol!" sesi yükseldi. Fakat İnönü, sesi pek beğenmemiş olmalı ki:

"— Daha yüksek sesle bağırın" dedi.

Kumandanlar, eski askerin hassa-

siyetine pek sevindiler. Askerin İkinci sesi karargahı çınlattı:

"— Sağol!"

Başbakan İnönü bundan sonra minik Opeline bindi ve 28. Tümenden ayrıldı. Gönlü rahattı, eski ocağının mensupları ile bayramlaşmanın verdiği sevinç içinde, evinin yolunu tuttu.

Buluttan nem kapanlar

Haftanın sonundaki o cuma günü 28. Tümene yapılan bu ziyaretten sonra bayram tatili olmasına rağmen, politik çevreler bu normal ziyaretleri çeşitli şekilde tefsire tâbi tuttular. O gün Meclis koridorlarında rastlanan milletvekilleri, yakaladıkları gazetecilere hep aynı suali soruyorlardı:

"— İnönü acaba niçin ordu birliklerini ziyaret ediyor?"

Bütün bu suallerin ardında yatan kuşku, A. P. senatörlerinden Reşat Özardanın Kurban Bayramı arefesinde posta ile Meclis Başkanlığına gönderdiği bir "Siyasi Af" kanun teklifiyle ilgiliydi. Özardanın teklifi A. P. yöneticileri arasında aşırı derecede fikir ayrılığı bulunduğunu bir kere daha ortaya koydu. Aslında, yapılan bütün toplantılarda bu fikîr ayrılığı kendini türlü şekillerde gösteriyor, fakat tam manasıyla suyun yüzüne çıkmıyordu, özarda, bu teklifiyle, A. P.'de bir grubun sözcüsü olarak ortaya çıktı. Fethi Tevetoğlu ile Gökhan Evliyaoğlunun peşlerine takıp sürükledikleri Irkçı Ekalliyet bir noktadan hareketle koalisyonu, dolayısiyle Hükümet Başkanını yıpratıcı faaliyete girişti. Amaç, sade ce karışıklığın devam etmesiydi, Nitekim Irkçı Ekalliyetin sözcülüğünü yapan Yeni İstanbul gazetesi Kurban Bayramı arefesinde yapılan müzakereler hakkındaki haberi verirken, "Başbakan Affa Mâni Oldu" başlığını atmakta tereddüt göstermedi.

Tarafların uyuşur gibi olduklar şayi olunca Tevetoğlu ile Evliyaoğlu, yakın arkadaşları ve ülküdaşları Özardayı ilk kart olarak oynadılar. Af teklifi oldukça şümullüydü. Dört maddeden ibaret bulunuyordu ve affın kayıtsız şartsız olmasını talep diyordu.

Ancak af ile ilgili kanun teklifi nin hikâyesi bununla bitmedi. Irkçı Ekalliyet salvoya devam etti. Hücumun ikinci kısmı, Özardanın garip beyanatıyla tamamlandı. Özarda bu beyanatında bir takım uzun lâfların ötesinde bir tezi savunuyor ve sanki aksini iddia eden varmış gibi "Mealisin üzerinde hiçbir kuvvet tanımadığını ve bunun ispatı için af teklifini verdiğini" açıklıyordu.

Paçaları tutuşanlar

Özardanın af ile ilgili olumsuz teklifi A.P.nin bir kanadı içinde heyecan uyandırdı. Irkçı Ekalliyeti baza konularda frenlemeğe çalışan ve hiç değilse politik tecrübeleri bir parça daha fazla olan bir başka grup hemen harekete geçti. Teklifin Meclisten geçmesinin bir hayal olduğunu bildiklerinden ve Irkçı Ekalliyetin bir yeni oyunla affı geri bıraktırmak için faaliyete geçtiğini anladıklarından, ilk iş olarak Özardayı iknaa çalıştılar, Ferit Alpiskender ve Saadettin Bilgiç Özardayı yakaladılar ve teklifini 'geri almasını istediler. Fakat Özardanın verdiği cevap müspet olmadı. Zira Özarda, teklifinin bazı psikolojik sebeplerle, lifi desteklemek niyetindedirler. Bunlar imza koymasalar bile, beyaz oy vermeği kafalarına koymuş bulunmaktadırlar.

Ancak, teklifin evvelâ komisyonlarda, sonra da umumi heyette tepetaklak yuvarlanacağı muhakkaktır.

Özardanın teklifinin A.P. içerisinde yarattığı panik, A.P. yöneticileri tarafından ertesi gün önlenmek istendi. Yöneticiler, A.P. Genel Başkanı Gümüşpalanın 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı münasebetiyle bir mesaj yayınlamasını ve bu mesajında meseleleri telif etmesini arzuladılar. Düşünülüp taşınılarak A.P. Genel Merkezinde kaleme alınan Gümüşpalanın bayram mesajında ortaya bir gerçek çıkıyordu. Gümüşpala evvelâ, Hükümet buhranının, koalisyonun C.H.P. kanadı tarafından çı-

A. P- li Bakanlar Meclis koridorlarında

iki cami arasındaki beynamazlar

destekleneceğinden emin bulunuyor du.

Nitekim, haftanın sonunda Meclis koridorlarında, Özardanın teklifiprensip olarak doğru bulanlar çıktı Y.T.P.'li Esat Kemal Aybar bir sol bet sırasında bunu açıkça ifade et' ve:

"— Ben prensip olarak affa tara tarım ve Özardanın teklifini bazı tadiller yapılmak şartıyla desteklerdir dedi.

Zaten Özardanın da tiz perdede konuşmasının sebebi bu tip politikacılara olan güveninden ileri geliyordu.

Hakikaten Özardanın teklifine imza koyacak milletvekilleri mevcut tur. Bilhassa Y.T.P.'nin müfrit kanadındakilerle, A.P'nin muallâkta bulunan bir kısım milletvekilleri tek-

arılmak istendiğini ve bunun maksatlı olduğunu ifade ederek omuzlarından yükü atmağa yelteniyordu. Koalisyonun devamını A.P., C.H.P. den daha fazla istemekteydi. Ancak 'arşı tarafın hareketleri buna set ekiyordu.

A.P. Genel 'Başkanı, buna misal olarak, liderler toplantısından sonra kabinenin yaptığı toplantıyı ve yayınlanan tebliği gösteriyordu. Gümüşpalaya göre, af konusunda nihai karar 23 Mayıs toplantısına bırakılmışken, bu tarz hareket, sadece sun'i bir Hükümet buhranı yaratılarak, efkârı umumiyeye bazı olayların arefesinde bulunulduğu hissini vermek ve rejimin akıbetini değiştirmek geyesine matuftu. A.P. lideri bu arada, ilk defa, partisinin bir takım ekonomik ve sosyal meseleler ü-

zerinde düşünce sahibi olduğunu her nedense izah etmek lüzumunu da duydu.

Bir gecenin hikâyesi

Aslında mesele hiç de, Gümüşpalanın tefsirinde olduğu gibi, mürettep değildi. Ortada, Af paravanası arkasına gizlenmiş A.P.'den başka, koalisyonu zedelemeğe çalışan bir grup yoktu. C.H.P. ve onun lideri İsmet İnönü, Demokrasi terazisinin kefelerindeki dengeyi bozmamak ve rejimin oturmasını sağlamak için elinden geleni yapıyordu. Fakat tâvizin de bir hududu vardı. Siyasi af meselesini diline pelesenk etmiş olan A. P. nin, memleketin bugünkü şartları içinde fikir yürütmesinin ve affın erken çıkması konusunda dayatmasının mesuliyetini elbette ki C. H. P. ve onun Hükümetteki temsilcileri yüklenmiyeceklerdi. Nitekim, arefe gecesi yapılan toplantıda bütün bunlar enine boyuna müzakere edildi ve ondan sonradır ki Hükümet Tebliği kaleme alındı.

O gün meseleyi yeniden gözden geçirmek ve kesin bir karara bağlamak amacıyla Başbakan İnönü, koalisyonun iki kanadını teşkil eden partilerin Merkez Yönetim Kurullarını müşterek bir toplantıya çağırmıştı. A.P. Merkez Yönetim Kurulu üyelerinden bazıları toplantıya katılmayı uygun gördükleri halde, A.P. Genel Başkanı toplantıya gitmenin şiddetle aleyhinde bulundu ve bütün İsrarlara rağmen fikrinden dönmedi. Tamamen hissi hareket eden ve kendisine karşı bir hareket varmış zehabına kapılan Gümüşpalanın direnmesi sebebiyle toplantı, sadece Bakanlar Kurulunun iki kanadının bir araya gelmesi şekline inkılâp etti. Ama A. P. idarecileri, Mecliste Başbakana ayrılan odanın karşısındaki büyük salonda yapılan toplantıya bigâne kalmadılar. A. P. idarecileri ile Bakanlar Kurulu arasındaki irtibatı Turhan Kapanlı ve İçişleri Bakam Ahmet Topaloğlu sağlamaktaydı. Toplantının müspet bir şekilde inkişafı için bu iki A.P. li büyük gayret gösterdi. Nitekim netice alınmasına yakın, haber, Gümüşpalaya ulaştırıldı. Pala Paşa ise, Cumhurbaşkanı Gürselle görüşmek üzere Çankayanın yolunu tuttu.

Madalyonun öbür yüzü

Bakanlar Kurulu toplantısı devam eder ve Hükümet Tebliği kaleme alınırken bir C.H.P. li Bakan, cebinde istifa mektubu olduğu halde, o akşam kalkan yataklı ekspresle İstanbula hareket ediyordu. Bu, Devlet Bakanı Avni Doğandı. Doğan, müzakerelerin aldığı şekli, düşüncelerine uygun bulmadığından istifaya karar vermiş ve son toplantıya iştirak etmemişti,

Nitekim, İstanbula varır varmaz, istifanamesini Şişli Postahanesinden Başbakanlığa gönderdi. Ancak o gecenin bayram telâşı ve ertesi gün başlayan bayram sebebiyle Doğanın istifası umumi efkâra hemen intikal edemedi. Ancak cuma günü bazı gazeteler bu âni istifayı okuyucularına bildirebildiler. İşte ondan sonradır ki gemiyi vakitsiz terkeden C.H.P. li Bakan konuşmak lüzumunu hissetti.

Müstafi Devlet Bakanı, cuma günü saat 16'da C.H.P. İstanbul İl Merkezine geldi. Bundan sonra da İl Basın Bürosu tarafından Doğanın bir basın toplantısı yapacağı haberi gazetelere verildi. Müstafi Devlet Bakanı saat 16.45'de masanın başına geçti ve açıklamasına başladı. Evvelâ, istifa haberinin doğruluğunu bildirdi ve sonra sebeplerini izah ederek:

"— Af konusunda Gümüşpaladan aldığımız cevap, beklediğimiz aydınlığı getirmedi. Hükümette bulunan A.P. li Bakan arkadaşlara kalırsa, bu cevap müspettir. Ama biz bunu

İnönü ve Bakanlar arefe günü yapılan toplantıdan çıkıyorlar

Herşey huzur için

sayın Gümüşpalanın ağzından dinlemeyi cân-u gönülden arzular, memleket menfaatlerine daha uygun bulurduk" dedi.

Bu sırada bir gazeteci, Doğana son derece ilginç bir sual sordu:

"— Hükümet istifa edeceğini söylemişti. Etmedi. Huzur için mücadeleye devam ediyor. Sizin istifanız bu mücadeleden kaçmak değil midir?"

Doğan gözündeki kalın çerçeveli gözlüğünü çıkardı, ağır ağır ve tok bir sesle şöyle cevap verdi:

"— Herkesin bir tahammülü vardır. Ben fazla tahammül edemedim, Hükümet C.H.P. li ve A.P. li olarak hiç ihtilafa düşmedi. Diğer arkadaşlar ne düşünüyorlar, bilmiyorum."

Bir başka gazeteci, müstafi Devlet Bakanına koalisyonun akibeti hakkında bir sual tevcih edince, Doğan başını iki yana salladı ve gülümseyerek:

"— Ben şahsen bu ahengin devam edemiyeceği fikrindeyim" dedi.

Avni Doğanın istifası ve istifa ile ilgili açıklama yapıldıktan sonra gazeteciler Başbakanlıkta, Başbakan İnönüyü buldular ve meseleyi bir de onun ağzından duymak istediler. İsmet İnönü, gazetecilere, Doğanın istifasını henüz almadığını söyledi.

Devlet Bakanı Doğanın İstifası, bir bakıma, C.H.P. içinde de yaygın halde bulunan bir temayülü ortaya koydu. Gençlerin teşkil ettiği ve milli huzurun sağlanması için zecri tedbirler alınmasını isteyen bir başka grup, bayram ertesi faaliyete geçmeyi kafasına koydu. Hele Genel Sekreter Yardımcısı Kemal Satırın gazetecilere verdiği bir beyanat, bu temayüle destek teşkil etti. Kemal Satır bu beyanatında, oturmamış rejimlerde her an bir ihtilâlin beklenebileceğini ifade ediyordu.

Başbakan İnönü Meclis bahçesinde
Kalbi huzur dolu bir lider

Avni Doğan
Aceleci bir zat

Panik birden A.P. ye de sirayet etti. Bayram tatili için başkenti terketmiş bulunan A.P. li milletvekilleri ve senatörler gruplar halinde dönmeğe başladılar. Nitekim 19 Mayıs gösterilerinde hemen bütün A.P. yöneticileri hazırdılar. Ancak bir kısmı -Kayseriye gitmiş olanlar- henüz dönmemişlerdi.

A.P. Genel Merkezi, haftanın sonundaki cumartesi günü saat 17'den sonra bir başka A.P. li grubun hücumuna uğradı. Bunlar 20 Mayıs pazar günü toplanacak olan il başkanlarıydı. İl başkanları, Ankara otellerine yerleştiler ve kulise başladılar.

Ankarada asıl beklenenler, Ege teşkilâtının il başkanlarıydı. Zira, A.P, müfritlerinin hâkim bulunduğu bu teşkilâttan kalabalık bir grup başkente geliyordu. Egede görüşünü tesbit edip umumi efkâra açıklayan ilk teşkilât, İzmir teşkilâtı oldu. 18 Mayıs günü yapılan ve son derece sakin geçen bir toplantıdan sonra İzmir A. P. teşkilâtı görüşünü tesbit etti. Alınan karar mucibince İl Başkam Mehmet Karaoğluya tam selâhiyet veriliyordu. Karaoğlu, huzurun tesisi için "En kısa zamanda siyasi affın çıkarılmasını" talep edecekti.

Şimdi başkentte siyasi çevrelerin nazarları, 20 Mayıs günü toplanacak olan A.P. il başkanlarına çevriktir. Güneyden gelen 11 başkanları muhtemelen Ege teşkilâtının görüsünü

Devlet Plânlama Teşkilatındaki açık oturum
Anlayışın ışığına saçılan meseleler

destekleyecekler ve affın süratle çıkmasında ısrar edeceklerdir. Onlara ayak uydurmayan bir başka, grup kendisini daha toplantı arefesinde belli etti. Bunlar, Doğu bölgelerinin il başkanlarıdır. İktisadi askıntıyı er fazla hisseden bu bölgenin il başkan ları, toplantıda aftan daha mühim meseleler olduğunu ileri sürecekler ve affın bir Hükümet meselesi olarak mütalâa edilmesini isteyeceklerdir. Doğudan gelen il başkanlarına göre evvelâ' işsizliğe çare bulunmalı, sonra af işi ele alınmalıdır.

Bitirdiğimiz haftanın sonunda başkentte siyasi hava, fırtınadan önceki sükunu andırıyordu.

Dış Yardım

Plânın ışığında

Bitirdiğimiz haftanın ikinci yarısında, Devlet Plânlama Teşkilâtının kıt kanaat sığmağa çalıştığı binanın alt kat salonlarından birisi aceleyla boşaltıldı. Üzeri yeşil çuha örtülü masalar yanyana yerleştirilerek büyücek bir dikdörtgen meydana getirildi. Telefonundan mikrofonuna kadar alelacele hazırlanan mütevazi salonda bir gün sonra Türkiyenin en önemli meselesi, bir çok Avrupalı ekonomi uzmanının da iştirakiyle, tartışılacaktı.

Cuma günü, saat tam 9.30' da evet, ilân edildiği gibi, tam 9.30 da açık oturum başladı. Oturuma Maliye Bakanı Şefik İnan,' Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı Osman Nuri .Torun, Plânlama Teşkilâtı Daire Müdürlerinden Atillâ Karaosmanoğlu, Nejat Erder, Ayhan Çilingiroğlu ve muhtelif teşekküllerin temsilcileri katıldılar.

Dış memleketlerden katılan uzmanlara gelince, içlerinde hakikaten büyük isimler mevcuttu. Belçika Milli Bankası 2. Guvernörü De Voghel, toplantının önemli isimlerindendi. Bir Prof. Chennery vardı ki, iktisaden geri kalmış memleketlere yapılacak yardım konusunda birinci derecede rol oynayan ekonomistlerdendi ve Vashingiton AID teşkilâtının belkemiği sayılıyordu. Bunların yanında, heyete dahil bulunan diğer yabancı uzananlar şunlardı:

Müşterek Pazar nezdinde Belçika, Daimi Delegesi Joan Valley, Ankara AID teşkilâtından S. Van Dyke, Washington AID teşkilatından Mr. Levin, IMF Avrupa Dairesi Md. Yardımcısı E. Sturc, Dünya Bankasından H. Collier, IMF ve Dünya Bankası İdare Meclisi Türkiye Direktörü A. Van Companhout, İngiltere King's College profesörlerinden Dr. Kenneth Berril, İngiltere Kalkınma Enstitüsü Direktör Yardımcısı Athole Mackintosh, Güney İtalya Sınai Gelişme Teşkilâtı Genel Sekreteri N. Novacco, ayni teşkilât uzmanlarından A. Castagnola ve Pilloton, FAO Program ve Siyaset Şubesi Şefi H. Ergas, Fransa Plânlama Komiserliği Üyesi M. Viot, Fransa Maliye Bakanlığı Plânlama Uzmanı M. Blanc, Batı Almanyanın Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı Dr. Walter Haas, OECD İktisadi Kalkınma Tetkik Komitesi Başkanı M. Vienote, Ankara AID'den Mr. Luckman.

Toplantı, Maliye Bakanı Şefik İmanın konuşmasıyla başladı. Bakan fransızca konuşuyordu. Toplantıda resmi dil olarak İngilizcenin kabul edildiği kendisine bildirilince, bozmadı, konuşmasına ingilizce olarak devam etti. Ancak, ingilizcesi fransızcası kadar iyi olmadığından İnan bir hayli terledi.

Tarihçe

Maliye Bakanının konuşmasının ana fikrini Türkiyedeki plân meselesi ve plân mefhumunun Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan bu yana geçirdiği değişiklikler teşkil etti. Bakan, durumu şöylece toparladı:

1923'de kurulan Cumhuriyetin yöneticilerini zamanın şartlarına göre, birinci derecede meşgul eden mesele, Türk toplumunun gelişmesini, ilerlemesinî engelliyen sosyal dâvaları halletmek, ekonomik güçlükleri ortadan kaldırmaktır. İşler, zamanın hâkim doktrinine göre, liberal mekanizmaya terkedilmiştir.

Türkiye 1930'a kadar ekonomik cihazlanmayı özel teşebbüsten beklemiştir. Özel teşebbüsü teşvik edici tedbirler alınmış, ancak, müteşebbis bulunamamıştır.

7 yıllık bekleme devresinden sonra işi Devletin ele alması ve öncülük etmesi mecburiyeti hissedilmiştir. E-

konomik alandaki bu değişikliklerle birlikte plân fikri de doğmuştur. Nitekim, zamanın ekonomistleri, beşer yıllık iki. plân hazırlamışlardır. Ancak bu plânlar, bugünkü, plân anlayışına göre tam manasıyla birer plân değildir. Bunlar, birer sektör plânı halinde, Devlet eliyle Türk sanayiinin kuruluşunu hazırlamışlardır.

İkinci Dünya Harbi, bu iki plândan ikincisinin süresinin uzatılmasını icabettirmiştir. Böylece, çok partili demokratik devreye geçinceye kadar bu plân tatbik edilmiştir.

1950 -Türkiye için bir dönüm noktası olmuştur. İktidar, görünüş ve programda liberal, tatbikatta devletçi ve müdahaleci bir siyasi partinin eline geçmiştir. Ancak; plânsız bir iktisadi rejimin başlangıcını teşkil eden bu değişme, büyük imkânlar sağlıyan Amerikan yardımıyla, milletlerarası teşekküllerin geniş çaptaki yardımlarını heba etmiştir.

Geçen on yıl içinde Türk ekonomistleri plânın zaruretini büyük çapta hissetmişlerdir. İşte Devlet Plânlama Teşkilâtının kurulusu ve beş yıllık plânın hazırlanmasını zaruri kılan sebepler bunlardır.

Heyetin tetkikleri

İçinde, NATO'ya bağlı Avrupa devletlerinden bir çoğunun temsilcisi de bulunan heyet, Türkiyeye, beş yıllık Kalkınma Plânı hakkında bilgi verilmek üzere davet edilmişti. Tapılan çalışmalar bu çerçeve içinde olacak, ayrıca heyet muhtelif bölgelerde tetkiklerde de bulunacaktı.

Plânlama Dairesi, beş yıllık Kalkınma Plânı hakkında heyete verilecek bilgi babında iyi hazırlık yapmış, planın tatbikinde çıkması muhtemel güçlükleri büyük oranda önlemeğe çalışmıştı. Plân hakkında verilecek bilgi sonucu varılacak kanaat, Türkiye için son derece önemlidir. Zira beş yıllık Kalkınma Plânının finansmanı meselesinin büyük bir kısmı dış yardıma dayanmaktadır. Ayrıca, NATO devletlerinin Türkiyeye yapmayı prensip olarak kabul ettikleri yardım bakımından, heyettin intibalarının önemi büyüktür. Sebebine gelince kurulacak Konsorsiyumun unırlarım teşkil edecek memleketlerle, milletlerarası yardım teşekküllerinin üyeleri, gelen heyette ziyadesiyle fazladır. Bunların Kalkınma Plânı hakkında edinecekleri kanaat, Konsorsiyumun çalışmalarında, kredinin veriliş şartlarında, kullanılmasında büyük kolaylıklar sağlıyacaktır. Plâna verilecek değer, yapılacak yardımın şekline tesir edecek ve vukuu muhtemel olayların önüne o nisbette geçilmiş olunacaktır.

Heyetin Türkiyeyi ziyaretinin bir başka yönden faydalan büyük oldu. Beş yıllık Kalkınma Plânı henüz tam manasıyla hazırlanmamış olduğu için, yapılacak tartışmalar ve heyete mensup tecrübeleri müsellem, bilgili ekonomistlerin tavsiyeleri plânın nihai revizyonunda büyük rol oynayacaktır.

Heyetin Devlet Plânlama Dairesindeki çalışmaları salı akşamına kadar devam edecektir. Sonra da, Türkiyenin ziraat olanında en mümbit bölgesi sayılan Çukurovaya gidilecek ve tetkiklerde bulunulacaktır.

Para, su değildir!

Bu çalışmaların büyük faydalarından biri de, plânın dış finansmanı cümlesinden yapılacak yardımların nerelerde ve nasıl sarfedileceği hususunun yabancı teknisyenler tarafından bilinmesi oldu. Devlet Plânlama Teşkilâtı uzmanları gayretlerinin çoğunu bu yöne tevcih ettiler. Hazırlanan beş yıllık Kalkınma Plânında öyle ütopik bir takım projeler, Türkiyenin gerçekleri dışında kalkınma hareketlerine girişme tasavvurları bulunmadığı heyet mensuplarına anlatılacaktı. Böylece, yapılacak yardımın heba olmıyacağı ortaya çıkacak, Türkiyenin kalkınmadaki samimi çalışması ve hesabı, karşılıklı tartışmalar sonunda belirmiş olacaktı.

İşte Devlet Plânlama Dairesi Başmüşaviri Prof. Tinbergen, toplantıda yaptığı konuşmayla bu gerçekleri ortaya koymağa çalıştı.

Tinbergen'in izahatı, Kalkınma Plânının ana hatlarının çizilmesi vs teknik hazırlıkların yapılması hususunda gerçeklere verilen yer etrafında oldu. İşin basından beri Plânlama Dairesinin Müşaviri olarak çalışan Tinbergen, yabancı uzananlara evvelâ, Türkiyenin Kalkınma Plânının demokratik memleketlerde tatbik edilen usûller çerçevesinde hazırlandığını izah etti.

Prof. Tinbergen'e göre, beş yıllık Kalkınma Plânı çerçevesi içinde, kalkınma hızı % 7 oranında olacaktır. Müşavir bu hızın bazı yıllarda oynamalar kaydedeceğini açıkladı. Kendi hesabına göre ilk yıl bu oran % 7'nin üzerinde olacaktır. Bunun sebebi, Türkiyede şimdiye kadar âtıl kalmış olan kapasitenin faydalı şekilde kullanılmasıdır. Öyle ki, büyük faydalar temin edecek birçok sanayi koluna şimdiye kadar el atmak, etüdsüzlük yüzünden mümkün olmamış, hattâ hatıra dahi gelmemiştir. ', Bu sanayiden faydalanmak için eldeki projeler bugün çok işe yarayacaktır.

Devlet Plânlama Teşkilâtına gelen yatırım projeleri içinde bîr çoğu, âtıl kapasitenin harekete geçirilmesini sağlayacak ve kalkınma hızını ortalama oranın üstüne çıkartabilecek değerdedir.

Tinbergen bundan sonra, kalkınma hızının 1964 yılında ortalama oranın altına düşeceğini tahmin ettiğini açıkladı. Bunun sebeplerini • de belirtti.

Devlet Plânlama Teşkilâtı Başmüşavirinin konuşmasının önemli kıs-

Yabancı uzmanlar çalışıyor.
Ha gayret!

Prof. Tinbergen
Bir sözcü

mını Türkiyede insan gücünün Planlanması teşkil etti, Tinbergen, şimdiye kadar ele alınmamış olan bu konu üzerinde uzun uzun durdu ve yabancı uzmanlara durum hakkında mufassal bilgi verdi. Uzmanların, konuşmanın bu kısmında adamakıllı dikkat kesilmeleri, meseleye ziyadesiyle önem verdiklerini açıkça ortaya koydu.

İzahlardan ortaya şu gerçek çıktı: Türkiyede gizli işsizlik mevcuttur. Bu, günden güne artmaktadır. Memleketin realitelerine göre hazırlanan plânda insan gücü gerçeği gözönüne alınmıştır.

Yabancı uzmanların bu hususta merakları bir hayli fazla oldu. Tinbergen'in izahatından sonra sorulan bir sual ve verilen cevap, uzmanları rahata kavuşturdu. Türkiyedeki işsizliğin artmasını önlemek veya işsizliği tamamen ortadan kaldırmak için, makineleşmeye dayanan sanayii iyi kontrol etmek gerekmektedir. Aksi takdirde, makine arttıkça, dışarda kalan işçi adedi fazlalaşacaktır.

Devlet Plânlama Dairesi uzmanları, yabancı teknisyenlere meseleyi enine boyuna anlattılar. Plân Türkiyenin şartlarına göre hazırlanmıştır. Pek, çok yerde kalkınma, makineyle değil, insan gücü kullanılarak geliştirilmeğe çalışılacaktır. Daha fazla işçi kullanmak suretiyle istihsale gidilecek, böylelikle işsizliğin önü alınacaktır.

Tinbergen buna dair bir misal verdi:

"— Bakınız meselâ, zirai istihsalin artması konusunda yapılan plânımızda traktör ithalini tavsiye etmiyoruz.."

Yabancı uzmanların, üzerinde durdukları noktalardan birisi de plânın Hükümet tarafından tatbiki konusu oldu. Plân mükemmel olabilirdi, herşey inceden inceye hesaplanmış olabilirdi. Ancak, tatbikinde ortaya çıkaçak güçlükleri Hükümetin yıkması gerekiyordu.

Beş yıllık Kalkınma Planıyla ilgili çalışmalara Hükümet Haziran ayı içinde başlıyacaktır. Türkiyenin kalkınmasıyla yakından ilgilenen yabancı devletlere bu hususta söz verilmiştir. Haziran ayı başında plânın kilit noktalarım teşkil eden bazı kanunlar Parlâmentoya getirilecektir Vergi Reformu ve Toprak Reform

Atillâ Karaosmanoğlu
Akıl yaşta değil.

kanunları bunların birinci derecede on de olanlarıdır.

Düşünceler..

Türkiyenin Kalkınma Plânı konusunda yapılan incelemeler ve tartışmalar haftanın sonunda cumartesi akşamı oldukça iyi bir mecraya girdi. Gelen yabancı uzananlar Plânlama Dairesinin bu konudaki çalışmalarını benimsediler ve beğendiler. Herşey inceden inceye ele alınmış, çalışma geniş tutulmuş, ana hatlar açık seçik ortaya konmuştu. Bu hususta fikri sorulan Prof. Chennery son derece iyimser olduğunu ve tatbikatın Ur an evvel başlamasının sayısız faydaları bulunduğunu açıkça belirti. Diğer uzmanlara gelince, onlar da Prof. Chennery'ninkilere yakın sözler söylediler.

Önümüzdeki hafta içinde beş yıllık Kalkınma Plânı üzerindeki çalışmalar daha ziyade teknik olacaktır. Uzmanlara, plân çalışmalarının ekonomik bölümü hakkında hazırlanan, 58'er sayfalık birer dokümanter rapor verilmiştir. Yabancı teknisyenler önümüzdeki hafta içinde bu raporları inceleyecekler ve plân hakkındaki düşüncelerini bildireceklerdir. Plânlama Dairesi son revizyon için bundan faydalanacaktır.

Ancak bütün bunların yanında, plânın tatbikatı için birinci derecede önemli bir mesele, dış finansman meselesidir. Bu konuda sağlanacak kredilerin, ortaya çıkan müsbet hava içinde gerçekleşmesi Türkiyenin Kalkınma Plânının tatbikinde büyük kolaylıklar Bağlıyacaktır.

Üniversite

Post kavgası

Geride bıraktığımız haftanın ortalarında birgün, İstanbul Üniversitesi Rektörlük binasının toplantı sa-

Naci Şensoy
Müsekkin

Sıddık Sami Onar
Şikâyet kutusu

sonunda, bastırmaya başlıyan sıcakların etkisiyle kolalı yakalarındaki kravatları gevşetmiş ciddi görünüşlü bir takım adamların konuşmalarını duymak mümkün olsaydı, bunların İstanbul Üniversitesi Senatosunu teşkil eden profesörler olduklarını ispat işin, tanıklar bulmak icab edecekti. İstanbul Üniversitesi Senatosu toplantısında mahut 147'ler meselesinin ortaya çıkardığı dutum münakaşa ediliyor ve ciddi görünüşlü adamlar, birbirlerine, doğrusu ya, pek iltifatkâr davranmıyorlardı.

İstanbul Üniversitesi Senatosunun o günkü gündeminde 147'lerden Tıp Fakültesindeki görevlerine iade edilenlerin Kürsü Profesörü ve Klinik Direktörü olup olmıyacakları meselesi' üzerinde duruldu. Bilindiği gibi, 147'lerden sonra onların yerini alan Tıp Fakültesi öğretim üyelerinden 11'i, yeniden kürsülerine dönmelerine karar verilenlere yerlerini terketmiyeceklerini bildirmişler ve 147'lere karşı açıkça savaş ilân etmişlerdi. 11'lerin dayandıkları husus, Senatonun 147'lerin kürsülerine dönmelerine karar vermek ve onların tekrar Klinik Direktörü olarak göreve devam etmelerini sağlamak konusunda bir yetkisi olmadığı idi. Bu arada bazı tatsız hâdiseler de Tıp Fakültesinde cereyan etmiş ve ziyadesiyle meşhur Ord. Prof. Kâzım İsmail Gürkan,- Prof. Bedii Gorbonun eşyalarını, Klinik Direktörlüğü odasından hademeler vasıtasıyla dışarı attırmıştı Gorbon bu olay üzerine Tıp Fakültesi Dekanı Halit Ziya Konuralpe başvurarak. Gürkanın bu hareketini şikâyet etti. Bu şikâyet, Senato toplantısından önceye tesadüf etmektedir.

Halit Ziya Konuralp-ki kendisi de 147'lere başkaldıran 11'ler grubundandır-, Gorbona, bu durumdan "şahsen" sorumlu olmadığını, zira, 147'lerin tâyinlerinin doğrudan doğruya Rektörlük tarafından ve fakülte dekanlıklarına haber verilmeksizin yapıldığını söyledi ve bu konuda Rektör Sıddık Sami Onara başvurması gerektiğini bildirdi. Bunun üzerine, Gorbon soluğu Rektörlük binasında aldı ve Onara, Kâzını İsmail Gürkandan şikâyetçi olduğunu ve Rektörlüğün bu konuda "inzibati" bir işlem yapması gerektiğini hatırlattı. Onar ve o sırada yanında bulunan Hukuk Fakültesi Dekanı Naci Şensoy, sinirli Gorbonu yatıştırıcı sözlerle ikna etmeye çalıştılar Aslında Onar için yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Buna rağmen Onar, sakin bir Sesle:

"— Halledeceğiz. Üzülmeyin Bedii bey" diyerek işi savuşturmanın yolunu buldu.

İskân formülleri

Tabiatıyla iş bu kadarla bitmedi ve suyun altında oyun çevirme heveslileri de boş durmadılar, 11'lerin çıkışlarına karşılık, 147'lerin durumlarını takviye için birtakım formüller araştırıldı. 147'lerden bir aklıevvelin bulduğu formül, sözüm ona işleri kolaylaştıracaktı. Hukuk Fakültesi, Hukuk Felsefesi ve Hukuk Metodolojisi Profesörü Orhan Münir Çağıl bulundu ve kendisinden derhal. kürsünün asıl profesörü olan Ord. Prof. Abdülhak Kemal Yörük adına bir "feragatname" tanzim etmesi istendi. Abdülhak Kemâl Yörük 147'lerdendi. fakat CKMP'ye intisap etmiş ve milletvekili seçilmişti. Ayrıca Yörük, tekrar kürsüsüne dönmeye niyetli olmadığını da bildirmişti. 147'lerden aklıevvel birinin bulduğu bu formüle göre, Orhan Münir Çağıl, imzalayacağı bu feragatname ile sözde Abdülhak Kemal Yörük lehine feragat ettiğini bildirecekti. Fakat Yörük, tekrar kürsüsüne dönmiyeceği için, Çağıl hem böylece "hocasına olan saygısını" göstermiş olacak, hem de bu sembolik feragatname ile, 147'lerden diğerlerine savaş açan ve onları Kürsü Profesörü olarak tanımıyan 147'ler bir "nümune-i imtisal" olarak gösterilecekti. Tabii bu arada, hocalara gösterilmesi gereken saygı mevzuunda patetik nutuklar çekilecek ve 11'lere "işte, gördünüz mü? Orhan Münir Çağıl hocasına nasıl saygı göstererek, ondan devraldığı kürsüsünü asıl sahibine iade ediyor" denilecekti.

Doğrusu formül mükemmeldi. Orhan Münir Çağıl, bu feragatname ile hiçbir şey kaybetmiyeceğini -Nasıl olsa Yörük kürsüsüne dönmiyecekti- üstelik bir nümune-i imtisal olarak gösterileceğini hesaplıyarak feragatnameyi imza etti. Böylece, bir taşla iki kuş vurmuş oluyordu.

Tabii bu "oyun" 11'ler tarafından duyulunca kahkahalarla karşılandı ve bu, sözde feragatnameyi kendileri a-

İstanbul Üniversitesine umumi bakış
Kaynayan kazan

Üniversite Senatosu 147'ler için yapılan toplantıda
Evdeki hesap çarşıya uymadı

leyhine koz olarak kullanmayı düşünen aklıevvellere bir hayli güldündü. Nitekim o günkü Senato toplantısında Tıp Fakültesi Dekanı, aklıevveller tarafından gündeme aldırılmış bulunan bu mesele söz konusu edilip, tahmin edilen nutuklar çekilmeye başlanınca, söz aldı ve bu gülünç oyunun içyüzünü ortaya koydu. Kızgın Halit Ziya Konuralp, konuşmasında Yörük lehine yapılan bu feragatin hiçbir kıymeti olmadığını, zira Yörükün, yeniden kürsüsüne dönmiyeceğini açıkladığını belirtti ve aklıevvellere iyi bir cevap verdi.

Konuralp Öfke ile:

"— Bu bir nümune-i imtisal değil, düpedüz bir nümune-i rezalettir diyerek kanaatini ortaya koydu.

Böylece, "taktikçi allâmeler"in foyası meydana çıkmış oluyordu.

O günkü Senato gündeminin birinci maddesini mahut Ferid Hakkı Saymen meselesi teşkil etti. Saat 14.30'dan 18'e kadar devam eden Senato toplantısında ilk olarak bu mesele üzerinde duruldu. Burada ilk oyunbozanlığı Sulhi Dönimezer yaptı ve eski arkadaşının dâvasında "tanık" olduğunu, bu sebepten kendisinin gündemin hu maddesi görüşülürken oturuma katılmıyacağını söyledi. Tabii bu arada Hukuk Fakültesi Dekanı Naci Şensoyun da toplantıdan çıkması gerektiğini ima etti. Şensoy ise hiç istifini bozmadan Dönmezere cevap verdi. Dönmezere kızdığı, yüzünün daha da kızarmasından anlaşılıyordu. Hukuk Fakültesi Dekanına göre. "burası bir mahkeme değil"dl. Tıpkı bir okulda disiplin kuruluna verilen öğretmenler hakkında karar verilirken okul müdürünün nasıl hazır bulunması gerekiyorsa, kendisi de bu sebepten burada "ispat-ı vücut" etmişti. Şensoy ağdalı osmanlı üslûbu ile bunları söyledikten sonra, toplantıdan çıkmıyacağını belirtti. Daha sonra oylama yapıldı ve Saymenin kürsüsüne dönmesi isteği reddedildi.

Arap saçına dönen işler

Saymen meselesi böylece kapandık tan sonra, asıl meseleye geçildi. Halit Ziya Konuralp gündem üzerinde söz alarak, uzlaştırıcı bir formül teklif ettiklerini ve 147'lerle 11'lerin arasını bulmak için kürsülerin "ikiye ayrılmasını" teklif ettiklerini, fakat bu meselenin gündeme alınmamış olduğunu müşahade ettiğini söyledi. Zira Konuralp ve arkadaşları bu teklif ile hem 147'lerin kürsülerine dönmelerinin sağlanmış olacağını, hem de 11'lerin birer kürsü sahibi olacaklarını belirtti ve teklifin niçin gündeme alınmamış, olduğunu Rektörden sordu. Rektör Onar ise buna sâdece "Bir zühul olmuş" demekle yetindi. Aslında Hukuk İmparatoru Sıddık Sami Onar. başından beri 147'lerin safında olduğunu hareket ve kararları ile belirtmişti. Ancak İdare Hukuku Ordinaryüs Profesörü, öte yandan 11'leri de "idare-i maslahat" yoluyla "idare" etmeyi de ihmal etmiyordu. Doğrusu, kürsüleri ikiye bölme teklifinin gündeme alınmamasını bir "zühul eseri" kabul etmek, Onarın idarecilik vasfına pek uygun düşüyordu.

Tıp Fakültesi Dekanı, "zühul'ü kabul etmiş görünerek fazla üzerinde durmadı.. İstanbul Üniversitesi Senatosu gündeminin ikinci maddesinin A bendini teşkil eden Orhan Münir Çağılın feragatnamesi işi görüşüldükten sonra, Tıp Fakültesindeki duruma gelindi. Dâvalarını savunmak için gayet iyi hazırlanmış olan 11'ler, Tıp Fakültesi Dekanı Halit Ziya Konuralpın sözcülüğü ile meseleyi ortaya koydular, 11'lere göre Senatonun 147'leri "kürsülerine tâyin" selâhiyeti yoktu ve Halit Ziya Konuralp, bunu bizzat Rektör Sıddık Sami Onarın İdare Hukuku kitabından örnekler vererek anlattı. Konuralpın konuşması bittiği zaman, profesörlerin çoğunun yüzlerinden, düşünceli olduklarını anlamak mümkün değildi.

Müteakiben, 11'ler tarafından yeni bir teklif ortaya atıldı. Buna göre, 147'lerin 115 sayılı kanun gereğince yeniden Klinik Direktörü ve Kürsü profesörü olarak Senato tarafından tayin edilip edilemiyecekleri hususunun bir komisyon tarafından incelenmesi derpiş ediliyordu. Bu teklifi Hukuk Fakültesinden İlhan Postacoğlu yaptı. Prof. Postacıoğlunun bu teklifi Prof. Bedii Feyzioğlu, Prof, Derviş Manizade, Prof, Naci Şensoy, Prof, Ahmed Ardel, Prof. Halit Ziya Konuralp tarafından desteklendi. Teklif, Rektör tarafından oya konuldu ve tabiatıyla reddedildi.

Klikçiler, Klinikçiler

Hiçbir şeyi halletmiyen neticesiz Senato toplantısından sonra Tıp Fakültesinde Klinikçiler ve Klikçiler ikiliği devam edecektir. Klikçiler tabiatıyla Krallığı teşkil eden Kâzım İsmail Gürkan, Ekrem Şerif Egeli vs. gibi 147'lerdir. Klinikçiler ise 11'lerdir.

Senatonun bu haksız tasarrufunu Tıp Fakültesi Dekanlığı tanımadığından, meselenin Devlet Şûrasına intikali beklenmektedir. Ancak Klinikçiler, Tıp Fakültesi Dekanlığının emrinde normal mesailerini devam ettireceklerini bildirdikleri için Devlet Şûrasında hak aramak Klikçilere, yâni 147'lere düşmektedir.

Kıbrıs

Karamanın koyunu

B.M.M. nin D blokunun döner kapısından içeri giren kısa boylu, çakır gözlü adam insiyaki bir hareketle önünü ilikledi ve "Müracaat" yazılı yere doğru yürüdü. Birkaç saniye, derdini anlatacak birisini aradıktan sonra, orada durmakta olan polislerden birine :

"— Suat Hayri Ürgüplüyle görüşmek istiyorum. Ben Kıbrıs Türktür

Rauf Denktaş
Kirli çamaşırlar

Cemiyeti Başkanıyım. Londradan geliyorum" dedi.

Polis biraz beklemesini, haber vereceklerini belirterek başka tarafa döndü. Kısa boylu adam nâzik, bir hareketle kenara çekildi ve sessiz sedasız beklemeğe başladı. Bekleyiş, saatlerin 15'e gelip, kısa boylu adaman sabrının tükendiği âna kadar devam etti. Sonra gene çekinerek, "Müracaat" yazılı yere yaklaştı, bir başkasına derdini anlattı. Bu defa aldığı cevap, o saatten sonra Senato Başkanının kimseyi kabul edemiyeceği, ertesi gün gelmesi gerektiği şeklinde oldu.

Adam ertesi gün geldi. Gene, beklemesi söylenildi. Saat 15'e kadar bekledi. 15'de polisler yanına sokulunca, ümitlendi. Fakat polisler, dışarı çıkmasını, o saatten sonra orada beklemenin yasak olduğunu belirttiler. Adam şaşkına dönmüştü. Alışmadığı davranışlardan üzüldü ve bir başka kapıya başvurmak üzere D blokunun döner kapısına yöneldi.

Hâdise, geride bıraktığımız hafta içinde cereyan etti. Adı Abdullah Tabir olan ve Londrada Kıbrıs Türktür Cemiyeti Başkam bulunan kısa boylu, çakır gözlü zat, tamamı tamamına 25 gündür Türkiyedeydi. Türk Hükümetiyle cemiyetinin bir işini halletmek üzere başkente gelmiş, 25 gündür çalmadığı daire kapısı kalmamıştı. Karşılaştığı durum onu şaşkına döndürmüştü.

Dışişleri Bakanlığına her başvurusunda kendisine sâdece şu söyleniyordu:

"— 87 numaralı kapı..."

Adam, bu kapının ardında Bakanlığın "Kıbrıs Masası" bulunduğunu Biliyordu. Derdini defalarca anlatmış, ne yazık ki, bir sonuç alamamıştı. Üstelik, can sıkıcı olaylarla da karşılaşmıştı.

Günlerdir dolaşmaktan şaşkına dönmüş olan Abdullah Tahir, bir basın toplantısı yaparak derdini Basına açıklamayı düşündü. Talihsizlik burada da kendini gösterdi. Basın toplantısını yaptığı gün olaylar öylesine çok ve önemliydi ki, Abdullah Tahirin sözleri gazetelerin kıyısında köşesinde kaybolup gitti.

Hikâyenin aslı

Kıbrıs Türktür Cemiyeti Başkanı Abdullah Tahirin peşinde koştuğu dâva hayli eski ve bir hayli de enteresandır. Londrada bulunan Kıbrıslı Türklerin kurdukları cemiyet, Kıbrıs meselesi son şekliyle halledilmeden önce, bu dâvayla ilgili, oldukça gösterişli gayretler sarfetmiştir. Cemiyet, bütün patırtısına rağmen, parasızlık sıkıntısı içindeydi ve kendisine ait binası bile yoktu. 1959 yılında, devrin Başbakanı Menderesi, geçirdiği uçak kazasından sonra Londradaki klinikte ziyarete giden cemiyet üyeleri parasızlıktan şikâyet etmişlerdi. Menderes te, cemiyet mensuplarına yardımda bulunmayı vâdetmiş ve acilen 1000 sterlin verilmesini de emretmişti. Cemiyetin elinde bulunan 7 bin 500 sterline bu para eklendi. Ayrıca 2 bin 500 sterlin daha yardım yapıldı. Böylece 10 bin Sterlin bir araya getirilmiş oldu.

Bu arada Kıbrıs Türktür Cemiyetinin işleri tıkırında gitti. 27 Mayıs İhtilâlini müteakip hükümet eden M. B. K. ya başvurularak yardım talebinde bulunuldu. M. B. K„ eski iktidarın vaadim tuttu ve 10 bin Sterlin daha yardım etmeyi kabul etti. para, o sırada Kıbrıs Cumhuriyetine yapılacak yardımla birlikte yollandı.

İşte ne olduysa bundan sonra oldu. Kıbrıslı liderler isi kolayına kanatmak istediklerinden, Kıbrıs Türk Evkafı vasıtasıyla Londraya gönderdikleri parayla satın alınan binayı cemiyetin elinden almak yoluna gittiler. Muamele süratle ilerledi. Öyle ki, birkaç gün içinde Kıbrıs Türktür Cemiyeti satın alınan binada kiracı durumuna düştü ve biriken kiralar cemiyetten istendi. İşin güzel tarafı, meseleye "Cyprus Turkish Properties Lt." adının karışmasıyla ortaya çıktı. Bu ad altında kurulan 50 bin Sterlin sermayeli şirket, Kıbrıs Türk Evkaf dairesinden aldığı emir mucibince binayı cemiyetin elinden ala» rak kendisine mal etti. Kıbrıslı liderlerden Küçük ve Denktaşın talimatıyla yapılan bu işi Londradaki Kıbrıslı Türklerden ve tanınmış iş adamlarından Nevvar Hikmet idare ediyordu!

Böylece, Kıbrıs Türktür Cemiyetinin elinde, cemiyetin makbuzlarıyla birkaç masa ve sandalyadan başka birşey kalmamış oldu.

Cemiyet Başkanlığına seçilen Abdullah Tahir iste bu iş için Türkiyeye gelmiştir ve Türkiye Hükümetinin cemiyetlerine hibe ettiği parayla satın alman binanın ellerinden alınmasından şikâyet etmektedir.

Abdullah Tahir sonunda, başvuracak ve derdini dinletecek birisini buldu. Tabii Senatör Mehmet Özgüneş meseleyi ele aldı ve Dışişleri Bakanlığına bu konuyla ilgili bir soru yöneltti ve meseleyi de Meclise intikal ettirmeğe söz verdi.

Cumhurbaşkanlığı

Bayram şekeri

Kurban Bayramının birinci günü Çankaya Köşkünün mermer merdivenlerini çok uzun boylu, kır ve kıvırcık saçlı bir adanı uzun adımlarla katetti ve Pembe Köşkün büyük kapısından içeri girdi.

Adamın hareketlerinden, köşke daha evvel de gelip gittiği, buraları» pek yabancısı olmadığı belli oluyordu. İhtilâl devrinin Devlet Bakanla-

Cemal Gürsel
Üzücü konular içinde

rından Âmil Artüs Cumhurbaşkanı Gürselin bayramını kutlamağa gelmişti. Halen, Cumhurbaşkanlığı kontenjanından Cumhuriyet Senatosu üyesi bulunan Artüsün köşke gelişinden pek az evvel Cumhurbaşkanı Gürsel, Genel Kurmay. Başkam Cevdet Sunayı kabul etmiş ve kendisiyle bayram sohbetinin dışında bir hayli konuşmuştu.

Artüs kabul salonuna alındı. Cumhurbaşkanı Gürsel kendisini bekliyordu. Mûtad seremoniden ve hal hatır sormalardan sonra kahveler söylendi, sohbete başlandı. Bayramın ilk günü Gürsel keyifli görünmüyordu.

İki politikacı, az sonra bayram sohbetini bir yana bırakıp, aktüel konulara geçtiler. Birinci plânı tabiatıyla af konusu teşkil etti.

Artüs, Cumhurbaşkanından af hakkında düşündüklerini sordu. Gürsel, (Anayasasının 145. maddesinden bahisle, böyle bir teşebbüsün, zamanı gelince yerinde olacağını belirtti. Artüs daha sonra, eski Cumhurbaşkanı Celâl Bayarın durumuyla ilgili bir sual tevcih etti: "Cumhurbaşkanı, yetkisini kullanarak Bayarı affedecek miydi, etmiyecek miydi?"

Gerçi Artüs, Bayarın, affı için gerekli hastalık dilekçesini vermediğini biliyordu. Ama buna rağmen, Gürselin sözleri kendisi için ilgi çekici oldu.

Gürsel, Bayarın affına taraftar olmadığını belirtti. Hele şu günlerde, böyle bir konuyu ele almak tamamen yersizdi.. Sözlerini şöyle bitirdi:

"— Düşünsenize, Bayarın çıkmasıyla bir takım büyük olaylar meydana gelebilir. Bir takım partizanlar rahat durmıyacaklar, bunu istismar konusu yapacaklar ve Basın, bir zaman, bu meseleden bahşedecek."

Gürseli bayramın birinci günü bir mesele oldukça üzdü. Bu, eski İhtilâl arkadaşları tarafından kaleme alınmış olan bir muhtıraydı ve Genel Sekreterlik kanalıyla gönderilmişti.

Muhtırada eski M. B. K. üyelerinin büyük bir kısmının imzası bulunuyordu. Yedi daktilo sayfalık, sık satırlarla yazılmış muhtıra af konusuyla ilgiliydi. M. B. K. üyeleri, eski Başkanlarına 27 Mayıs n nasıl ve niçin hazırlandığını, ne gibi şartlar içinde gerçekleştirildiğini ve amacının ne olduğunu uzun uzun anlattıktan sonra, esas konuya geliyor ve "Af konusunda gazetelerde okuduklarımız doğruysa, bu düşüncelerinizde ısrar ediyorsanız, yollarımız ayrılıyor" diyorlardı.

Gürsel, Bayramın ilk gününü, başkentin mesire yerlerinde yaptığı küçük otomobil gezintileriyle geçirdi.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Asya

İkinci Kore mi?

Amerikalılar Güney Doğu Asyada komünist tehlikesini Güney Vietnamda beklerlerken, tehlike Laosta baş gösterdi.

Laos, 954 tarihli Cenevre konferansında kaderi tâyin edilen bu memleket, her biri bir çeşit buhranla kıvranan komşularla sınırlıdır: Güneyde Güney Vietnam, Doğu ve Kuzey Doğuda Kuzey Vietnam, Kuzeyde Çin, Kuzey Batıda Birmanya, Batıda Siyam ve Güney Batıda Kamboçya.

Memleketi ihtiyar ve âciz bir Kralın etrafında, yine âciz fakat o nisbette haris Prensler ailesi idare etmektedir. İdare ne söz, idare etmemek için biribirilerile müsabaka ederler bu prensler! Bunlardan biri Suvanna Fong, güya komünist eğilimlidir. Aslında, komünist eğilimli kitle ve kuvvetlerin başında bulunmayı menfaati icabı saymaktadır. Zira, ancak bu suretle borusunu örtürebileceğine kaanidir. Diğer bir Prens Suvanna Puma tarafsız, hatta nötralisttir. Nihayet üçüncü bir Prens, Bun Um da Kralcı ve sağcı geçinmektedir. Bunun partöneri olan General Nosavan ise insan şekline girmiş ihtiras lâkabını tam mânasile haketmiş bir alaylı Generaldir. Ne var ki 954 anlaşmaları ile Fransanın Hindiçiniden eli çekilip, bu bölgeyle Amerikalılar ilgilenmeye başladığından beri Amerikanın yardım ve müzahereti Kiralı tutan meşru hükümet olarak bu Bun Um - Nosavan çiftine gitmektedir.

Ancak, komünistler, tarafsızlar ve Kralcılar biribirlerini hayli hırpaladıktan sonra nihayet geçen yıl Mayıs ayında bir "ateş kes" anlaşmasına varılınca, Amerika da Laosta çıkar yolun bütün eğilimlerin temsil edileceği bir karma hükümet kurmaktan ibaret olduğunu anlamış ve bir yıldan beri çalışmalar bu mesele üzerinde teksif edilmiştir. Gel gelelim üç prensin anlaşması mümkün olmamıştır. Gerek Cenevrede, gerekse Laosta geçen müzakereler kısır sandalya kapma mücadelesi yüzünden bir netice verememiş ve nihayet ağır basan komünist kuvvetler harekete geçmişlerdir. Bidayette birkaç küçük şehrin işgali şeklinde tecelli eden bu hareket Mekong vadisi boyunca Siyama doğru gelişince ve Kralcı Laos kuvvetlerinden mühimce birlikler mağlûp ve perişan halde Siyama sığınmak durumuna düşünce Amerikan 7. filosu alârm işareti almış ve Siyama Amerikan kuvvetleri çıkarılmıştır.

Müdahale

954'de Çinhindinin, bu arada Laosun kaderini tâyin eden konferansın müşterek iki başkam Sovyet Rusya ile İngiltere idi. Laos ile ilgili işler de daha ziyade bu iki devletin aracılığı ile halledilmeye çalışılırdı. Nitekim milletlerarası kontrol komisyonu da rapor ve tavsiyelerini yine bu iki başkana vermektedir. Fakat komünist Çin ile. olan münasebetleri, daha doğrusu münasebeti olmayışı yüzünden, Amerika komünizmin Güney ! Doğu Asyaya yayılma istidadı karşısında, bu hususta en ufak belirtide titiz ve ilgili davranmaya başlamıştır. Güney Vietnamdan sonra Kamboçya ve

Harriman
Karışık işler ortasında

şimdi de Laos meselelerine karışması bu yüzdendir. Bununla beraber Washington, bir süredir Laosta bir karma hükümet kurulmasını arzu eder olmuştur. Hatta bu maksatla ve Bun Um hükümetine, memur ve asker maaşlarını ödeyebilmesi için her ay verdiği 5,5 milyon dolar parayı da vermemek suretile veya geciktirerek bazı tazyiklere de teşebbüs ettiği görülmüştür. Bunun üzerinedir ki, Bun Um kalkmış, bölgede komünist aleyhtarı olarak tanınan memleketlere, Güney Vietnama Güney Koreye ve Formozaya ziyaretlerde bulunarak yardım teminine çalışmıştır. Tabii hepsi Amerikanın eline bakan bu memleketlerden sadre şifa verecek bir şey elde edilemediği gibi, Prensin yokluğunda komünist hareket hızlanmıştır. Öte yandan, memleketin bu halinde dahi tarafsız Prens Suvanna Fuma Pariste sefa etmektedir.

Bu şartlar dahilinde Amerikanın Pasifik kuvvetlerinin müdahalesi doğrudan doğruya Laosa değil, Laostaki bir yıkıntıdan en çok etkilenecek olan Siyama vuku bulmuştur. Siyam 954 Cenevre konferansından hemen sonra 8 memleketin aktettikleri Seato - Güney- Doğu Asya savunma paktına dahildir. Buna mukabil Kamboçya ve Güney Vietnam gibi Laos da bu paktın güvenlik çerçevesine dahil değildir. Ama, çıkarılan müttefik kuvvetlerle bir yandan Siyam korunacağı gibi, diğer yandan da -ki asıl hedef de budur- çekile çekile Siyam hududuna gelmiş olan Laos Kraliyet kuvvetleri desteklenecektir. Amerika Dışişleri Bakanı Harriman bunu şöyle İfade etmiştir: "Çıkarılan bu kuvvetler, komünistlerin durup dinlenmelerini ve düşünmelerini sağlayacaktır."

Büyük kumar

Amerika, Tayland-Siyam istiklalini kazandıktan sonra bu adı almıştır. Hür adamlar diyarı anlamınadır ve Siyamlılar ille bu adla çağrılmalarını hassasiyetle istemektedirler- çıkarmasını tek taraflı bir hareket olmaktan kurtarmak maksadile diğer SEATO üyelerini de elbirliğine çağırdı. Bu üyelerin hepsi müsait bir tavır takındı. Gerçi bunların gönderecekleri kuvvetler sembolik olacaktı, fakat bir pakt mekanizmasının harekete geçişini gösteren bir tabloya ihtiyaç vardı.

Bu arada güç duruma düşen pakt üyesi İngiltere oldu. İngiltere Çinhindinin, bu meyanda Laosun mukadderatını tâyin eden 1954 tarihli Cenevre konferansının Sovyetlerle beraber müşterek başkanıdır. Milletlerarası kontrol, komisyonunun verdiği raporlara göre, bu memlekette olan biter Sovyetlerle beraber İngiltereden sorulur. Fakat öte yandan da yine İngiltere SEATO paktı üyesi sıfatile Amerikanın Tayland harekâtını desteklemektedir. Bu harekât vuku bulurken, Taylandda faaliyette bulunan ve "ateş kes", kararını sağlamaya çalışan milletlerarası kontrol komisyonunun raporlarını İngiliz delegesinin Sovyet meslekdaşı ile incelemesi ve "Etmeyin mollalar, ayıptır softalar" kabilinden talkın vermesi gerekirdi. Bu, câri şartlar içinde pek kolay olmadı ve olacağa da benzememektedir.

Öte yandan, harekete geçen SEATO'ya karşılık Güney Doğu Asyada komünistlerin göze görünür bir teşkilâtları yoktur. Buna ihtiyaç hissetmedikleri gibi, böyle bir paktın kurulmasına da şartlar mâni olmuştur. fani, meselâ Avrupada olduğu gibi NATO ve Varşova paktları karşı karsıya değildirler. Bu, Asyalı komünistlerin hem zaafını, hem de kuvvetlerini ifade eder. Kuvvetleri körükörüne bir merkeze bağlılıklarından, zaafları da bugün bu merkezin münakaşa, konusu olmasından ileri gelmektedir ve iste Amerikanın ganyan oynadığı eleman da budur. Çin ve Sovyet rekabetidir. Filhakika, Pekin ile Moskovanın ideolojik bir anlaşmazlık gibi görünen liderlik mücadelesinin Asyada yekpare bir komünist blokunun kurulmasına mâni olduğu söylenebilir. Yine bu mücadelenin, Çin tesir ve nüfuzunun Güney Doğu Asyaya sarkmasını Sovyetlere hiç de hoş göstermeyeceği, dolayısile, tâli derecede kalmaya mahkûm gibi görünen meselelerde Sovyetlerin Çini gereği gibi desteklemiyecekleri de umulabilir. En azdan, Uzak Doğu İşlerini tedvire memur Dışişleri Bakan Yardımcısı Harriman'ın böyle düşündüğü anlaşılmaktadır. Ama öte yandan, dostların ittifakına güvenecek yerde düşmanların ayrılığından medet ummanın tehlikesi de ortadadır. Güney Doğu Asyada dostların vefası az çok platonik, tarafsızların durumu kaypak, bel bağlanamayacak derecede geçici düşmanların ayrılığı ise sonuna kadar bel bağlanamıyacak derecede geçici olabilir. Bu bakımdan bugün Tayland kıyılarına serpilen . Amerikan deniz piyadesine, atılan bir zar gibi bakmak mümkündür. Nitekim, Başkan Kennedy de perşembe akşamı tertiplediği basın konferansında bu meseleye temas ederken, işin sonunda Laosta bir milli birlik hükümeti kurulmasını en mesut ihtimal olarak vasıflandırmıştır.

Fransa

Yalnız süvari

General De Gaulle, Fransanın SEATO üyesi olarak Güney Doğu Asyada herhangi bir harekete katılmasına itirazla kalmıyor. Avrupada da Sovyetlerle bir müzakere, zemini araştırılmasına da muhalefet ediyor. Bu noktada Adenauer ile aşağı yukarı mutabık, Fakat onunla da mutabık olmadığı noktalar Var: Avrupa birliğinin şekli gibi.

Bu son bahiste General kendi kabine arkadaşları ile de hemfikir değil. Bitirdiğimiz hafta bu konuda söy-

General De Gaulle

Yaylım ateşi

lediği nutuk kabinedeki beş Bakanı ürküttü. Bu Bakanlar istifalarını verdiler. Yerlerine fütursuzca başkaları tayin edildi, ve Cumhurbaşkanı hiç birşey olmamış gibi Orta Fransa gezisine çıktı.

İstifa eden beş Bakan Cumhuriyetçi Halk Hareketi Partisindendir. Yani sağ cenahına Bidault'nun hakini olduğu ve Generale karşı açıkça cep-

Raoul Salan

Yüksek vicdanınıza kalmış."

he almış olan partinin mutedil ve "Avrupalı" elemanlarıdır. Bunlar bidayetten beri siyasi ve iktisadi anlamda hakiki bir Avrupa birliği tezini savunmuş olan kimselerdir. Bir tâbirle, federasyonistlerdir. General De Gaulle ise "Vatanlar Avrupası" formülü ile olsa olsa bir konfederasyonun gevşek bağları ile biribirine merbut bir Avrupa tahayyül etmektedir. Hatta bu bir tahayyül de değildir. Cümle âlem "Avrupa birliği" diye haykırırken, pek geri, pek menfi görünmemek için kerhen sarf edilmiş bir söz gibidir. Yoksa General De Gaulle için asil hedef büyük, en büyük Fransadır. Alem Cenevrede nükleer denemeleri durdurmak, için kafa patlatırken, Büyük Çölde inadına atom denemesi yapan General De Gaulle değil midir ? Berlin için kan dökülmesini önlemek maksadile çâre araştırılırken Sovyetlerle hiç bir müzakereye girmemek tezini yine aynı General De Gaulle savunmamış mıdır?

Denecek ki, ne atom denemelerini durdurma müzakerelerinden, ne de Berlin hakkındaki konuşmalardan bir netice çıkmayacağını bildiği içindir ki Fransa Cumhurbaşkanı bütün bunlara sırt çevirmiştir ve bu bakımdan gösterdiği realizm bir çok hayalperestlerin sızlanmalarından yeğdir. Fakat, atom denemelerini durdurma müzakerelerinden de Berlin hakkındaki konuşmalardan da bir netice çıkacaktır, çıkmak zarureti vardır, alâkalılar buna mecburdurlar. Aksi takdirde ne olacağını düşünmek ürperticidir. Bu da işte başka bir realizmdir.

Kaçışanlar

Aslında, Cumhuriyetçi Halk Hareketi mensubu beş Bakanın kabineden istifa etmeleri Pompidou hükümeti için büyük bir darbedir. Ne var ki, istifa sebebi Fransanın ana dâvalarından sayılmamakta, ancak Cumhurbaşkanının "huysuzluğundan" ileri gelmiş bir aksilik telâkki edilmektedir. Nitekim istifa eden Bakanlardan Pflimlin bu hareketin partisini muhalefete sürüklemiyeceğini, sâdece Avrupa Birliği bahsinde General ile olan anlaşmazlıktan ibaret kalacağını söylemiştir. Zaten Fransız kabinesi için Mecliste azınlıkta kalmak da artık pek mühim değildir. Ya hükümet bunu istifa için kâfi sebep addetmemekte, yahut da Meclisin feshi müeyyidesi araya girmektedir. Ancak, böyle bîr gidişin Fransada parlemanter rejimi kemirmekte olduğu ve De Gaulle -Allah geçinden versin- gözünü yumunca ortaya çıkacak durumun vahameti de kimsenin zihninden çıkma-

maktadır. Unutulmamalıdır ki, bugün el'an bir eski general - Salan- mahkeme huzurunda, Cezayir için ıstırap çeken ve ölenlerden gayri kimseye hesap vermeye mecbur olmadığım söyleyecek kadar rejimi hiçe saymaktadır. Yine bugün bir eski Cumhurbaşkanı -Coty- bu çete reisi eski Generalin lehinde tanıklık etmektedir. Yine bugün dünyanın en ince, en medeni kenti olan Pariste bombalar patlamaktadır da, bu bombaları patlatanlar tutulup tedip edilmek şöyle dursqn, idarenin çeşitli kademelerinde hamiler ve suç ortakları bulmaktadırlar. Hani, hakikati haykıran bir avuç aydını ve incecik bedeni allında bir dişi aralan yüreği taşıdığını Gizli Orduya kafa tutmak suretile isbat eden Brigitte Bardot olmasa Fransanın büyüklüğüne de güzelliğine de yerinde kalsın demek ihtiyacı duyulacak.

Tepkiler

General De Gaulle'ün Avrupa Birliğinden kendi anladığı şekilde bahsetmesi, kabinedeki bir kısım Bakanları kaçırmaktan başka hariçten de bazı sert tepkileri davet etmiştir. İlk reaksiyon Spaak'dan gelmiş ve Belçikalı devlet adamı, Generalin Avrupa birliği yolunda yeni bir formül sunmadığını, sâdece geriye gittiğini, başarılanları inkâra kalktığını söylemiştir.

İkinci ve mühim tepki bizzat Baş*kan Kennedy'den gelmiştir. Kennedy Avrupalıların kendi aralarındaki münasebetlerin şeklini bizzat tayin etmeye hakları olduğunu söylemekle beraber General De -Gaulle ile hemfikir olmadığını da kaydetmiştir. Zaten Kennedy'nin General ile hemfikir olduğu konular o kadar azdır ki.. Avrupa birliğinden gayri Berlin, Uzak Doğu politikası, silahsızlanma, atom silahları, bahislerinde General De Gaulle sık sık Federal Almanya Baş bakam Adenauer ile müttefikan Batı politikasını çelmelemektedir. Bu bahislerde iki eski düşman, eski müttefiklerden daha iyi anlaşıyor gibidir. Çok kere Paristen yükselen mırıltıyı Bonn tasvip etmekte, bazen de Alman başkentindeki sızlanmalara ve manevraları Paris destekler gibi görünmektedir.

Bu olayın psikolojik tarafı yine Avrupalılıktır. Fakat hegemonya tutkusu ile karışık bir Avrupalılık ki, i artık buna bu devirde bu ismi vermek mümkün değildir.

Almanya gibi Fransa da kıta dışından gelen kuvvetler tarafından kurtarılmıştır. Yine kıta dışı yardım sayesinde bu günkü refahlarına kavuşmuşlardır. Ama şimdi, sonradan ittifak şeklini alan bu rabıtayı yadırgamaktadırlar. İlk plânda rey ve söz sahibi olmak arzusundadırlar. Bunu makbul bir milli gururun ifadesi saymak mümkünse de, bu çabalamaların birliğe halel getirmemesi lâzımdır. Ne Adenauer, ne De Gaulle bu ölçüyü bulabilmişlerdir.

Siyasi anekdot

Anlatıyorlar: Cumhurbaşkanı General De Gaulle, sık sık yaptığı gibi, Colombey -les - Deux Eglises'deki malikânesine çekilmiş. Vakit sabah. General, mûtad sabah gezintisi için bahçeye çıkmış. Telefon çalıyor. Bayan De Gaulle telefonda. Zamanın Başbakanı Debre Paristen telaş içinde Genarali arıyor. Bayan De Gaulle, kocasının sabah gezintisinde olduğunu, kendisini çağıramayacağını söylüyor. "Fakat Madam'' diyor Başbakan, "Meclis yanıyor." Bayan De Gaulle'de hiç bir reaksiyon yok, Telefonu kapıyor. On dakika sonra bir telefon daha. Yine Debre: "Madam çok rica ediyorum. Vaziyet hakikaten vahim, zira bu sefer Senato da ateş aldı". O zaman Bayan De Gaulle pencereden uzanıp bahçede dolaşan kocasına sesleniyor: "Charles bir yerler yanıyor muş, gezintini bitirdinse gel konuş, telefonda Michel (Debre)..."

Diğer bir fıkra :

Kennedy Cumhurbaşkanı seçildikten sonra ilk defa General De Gaulle ile görüşüyordu. General De Gaulle Kennedy'nin İkinci Dünya Savaşında teğmenliğe kadar yükselmiş olduğunu haber almıştı. Görüşme çok samimi bir hava içinde geçti. Kennedy General De Gaulle'e hitaben "Sayın Başkan" veya "Başkanım" diyordu. Bir aralık Generale bir cemile olsun diye" Değil mi Generalim?" dedi. De Gaulle'ün cevabı: "Evet teğmenim..." oldu..

Hi- Fi

Yorucu müzik

Müzik meraklısı genç adam, yorgun bir çehre ile salonun köşesindeki koltuğundan kalktı. İki saatten beri dinlediği sesler zihnini çok yormuştu, O bunun sebebini plâkların temiz alınmamış oluşuna yükletiyordu. Halbuki daha geçen hafta, birlikte dinlemek üzere aynı plâkları götürdüğü arkadaşının evinde hiç de böyle bir yorgunluk hissetmemişti. Üstelik arkadaşı, ses cihazını -amplifikatörünü, yüksek şiddette açarak dinlemeyi itiyat edinmişti, ama o gün yine de dimağı, bu kadar yorulmamıştı.

Müzik meraklısı gencin derdi neydi? Neden kendi cihazından çıkan ve ilk bakışta oldukça güzel sanılan sesler dimağı daha kısa sürede yoruyordu? Herhalde müzik meraklısı gencin bilmediği bir takım şeyler vardı!.. Son yıllarda, bilhassa 1950 den sonra piyasada çok yayılmış bir kelime bütün bu olayları izaha yetecektir. Endüstriyi murakabe eden teşkilata tâbi olmıyan bazı amplifikatör imalatçıları tarafından geniş ölçüde istismar edilmiş bulunan "Hi-Fi" kelimesinin gerçek anlamı amatör gencin yorulmasının sebebini izah ediyordu.

Bugün piyasada satılan amplifikatörlerin verebileceği âzami ses enerjisi, elektrik takati -Watt- seklinde ifade edilerek sınıflandırılmaktadır. Yalnız, yine bu işte de hileyi ele alan madrabazlar bu ses takatinin hangi kalitede veya aslına kıyasla ne kadar bozulmuş bir sesle elde edilebileceğini ya gizlemekte veya buna ait rakamlarda gerçeği bildirmemektedirler. Bu durumda bir ses cihazı satın alınırken bilinmesi gereken bazı özellikler ve şartlar vardır, bu hususların satıcıdan mutlaka öğrenilmesi gerektir.

Yormayan müzik

Aslında her müzik kaydında ve tekrar ses şekline çevrilmesinde kaydolunan orijinal ses, hakikisinden bir miktar fark etmektedir. Bunun mikrofondan hoparlöre, sesin kaydedildiği salondan plâğın çalındığı odanın özelliklerine kadar bir çok çeşitli âmilleri varsa da, piyasada satılan ve "Hi-Fi = High Fidelity" denilen plâkları iyi bir şekilde çalmağa yarayan elemanların başlıcaları şunlardır: Okuyucu baş -pikap- ve döner tabla, preamplifikatör ve amplifikatör, hoparlörler ve rezonans kutuları, oda akustiği...

İyi bir Hi-Fi seslendirme sisteminde bunların nasıl olması gerektiği kısaca incelenecek olursa ilk priyoriteyi işgal eden okuyucu başın -pikabın- birçok bakımlardan özellik arzettiği görülür. Plâğın üzerine helezoni şekilde çizilmiş titreşimli yolun hareketlerini tam mânasile takip edebilmeli, yâni insan kulağının duyabileceği en pes sesten en tizlere kadar bütün bu titreşimleri elektrik titreşimleri hâline çevirebilmelidir. Ayrıca plâğın, bir süre çalındıktan sonra, harabolmaması için hem plâğın üzerindeki oluğa aynen intibak edecek ince bir iğneye sahip olması ve hem de bunun pikap başına yumuşak olarak tesbiti şarttır.

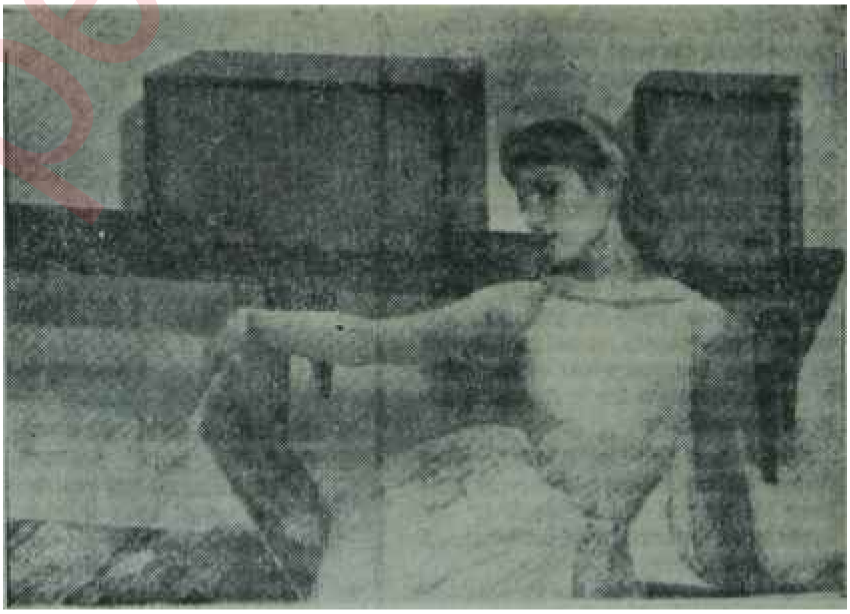
Pikap başına takılacak iğnenin de önemi büyüktür. Son zamanlarda piyasada "elmas" iğneler satılmaktadır. Bunların fiyatı safir iğnelerden on misli daha pahalı olmakla beraber, "safir" iğnelere nisbetle 50 defa uzun bir süre dayandıkları için uzun vadede elmas iğneler ekonomiktirler. Ayrıca, bu uzun süre içinde iyi kaliteli ses verirler. 78 devirli Veya "Long play" -16, 33 veya 45 devirli, plâklar için ekseriya pikap başının üzerinde iki ayrı iğne takılıdır. Mamafih son çıkan stereofonik -iki kanallı- ve High Fidelity pikap başlarında sadece ağır devirli plâklara uyan bir tek iğne bulunmaktadır.

Pikap başının uçlarından alınan ve çok kere birkaç milivolt -voltun binde biri- geriliminde olan ses işaretlerinin şiddetlendirildiği ve tabii şekline sokulduğu cihaz demek olan "preamplifikatör" aslında elektronik lâmbalardan veya transistorlardan ibarettir. Bazı teknik güçlüklerden müziğin özellikleri plâklara kaydolunurken değiştirilir. Bu değişiklikler bilhassa pes seslerin azaltılması ve tizlerin suni bir şekilde arttırılması suretile yapılmaktadır. İnsan kulağının normal olarak duyabildiği sesler saniyede 50 defa titreşen ses dalgalarile, saniyede 10 bin titreşim yapan ses dalgalarıdır.

İşte, Hi-Fi denilen seslendirme sistemleri daha çok, uzun zaman kulağını müzik eğitimine tâbi tutan ve sesleri tabii şekliyle dinlemeye alışan bu gibi kimseleri tatmin için yapılmıştır. Seslerin böyle bir amplifikatörden çıkarken tâbi olacağı başka bir husus da "distersiyon" denilen ve aslında müzikte mevcut bulunmıyan, sonradan peydahlanan bir takım seslerin -harmonikler ve girişimler gibi- tesirile aslına sadakatten ayrılmasıdır. Distorsiyon miktarı, bu sonradan peydahlanan ve mevcudiyeti ' istenmeyen harmoniklerle iki ana ses arasındaki girişimden peydahlanan titreşimlerin asıl sese oranının yüzde olarak değeridir. Bu oranın Hi-Fi denilen "yüksek sadakatli" seslendirme sisteminde yüzde t den, hattâ 0,5 den az olması şarttır.

Sonra bir Hi-Fi amplifikatöründe bilhassa senfonik orkestra müziği dinlenirken sık sık rastlanan âni yükselişler -forte'ler- halinde amplifikatörün yukarıda açıklanan özelliklerini bozmaksızın sesi sadakatla verebilmesi için elde, fazla miktarda yedek gücün bulunması lâzımdır.

Diğer bir yazıda hoparlörler ve iki kanallı -Stereofonik- seslendirme sistemlerinden bahsedilecektir.

Bir Hi-Fi meraklısı

Atom çağının zevkleri

KİTAPLAR

Taş Çatlasa

(Yaşar Kemalin fıkraları, Ataç Kitabevi yayınları 19, Bilgi dizisi 5, Ekin Basımevi 1961 İstanbul, 110 Sayfa, 300 kuruş)

Günümüzün en büyük Türk romancılarından biri olan Yaşar Kemal, salt edebiyatla uğraşan, gözü edebiyatın dışında birşey görmeyen insanlardan değildir. Şiirden hikâyeye, hikâyeden romana kadar edebiyatın hemen bütün türlerini denemiş olan bu büyük romancı, aynı zamanda, Cumhuriyet gazetesinde yandığı fıkralarla da günümüzün meseleleri üzerine eğilmekte, memleket gerçekleri üzerine tıpkı hikâyelerinde, romanlarında olduğu gibi, ışık tutmaktadır.

Yaşar Kemal
Herşey bu vatanı için .

Sanatı sırf bir lâf ebeliği saymayan Yaşar Kemalin "Taş Çatlasa" adlı kitabında, 1960 - 1961 yılları arasında yayınlanmış 35 fıkrası yer almaktadır. İlerici bir yazar olarak Yaşar Kemal, Cumhuriyette yayınlanan fıkralarında, gününe göre, memleketimizin çeşitli meseleleri üzerine eğilmiştir. "Taş Çatlas'a"da yer alan fıkralardan bazılarının sadece adlarına bakmak bile, Yaşar Kemalin nelerle uğraştığını göstermeye yeter: "Curnallama", "Lumumba", "Toprak Hakkı", "Toprağın Gücü', "Gericiler", "İki Bavul Dolusu Muska", "Tembellik Üstüne", "İmece", "17 Nisan", "Bir Büyük Adam: Tonguç Baba", "Vatandaş Türkçeyi Sev", "Halk ve Sanat" vs...

Bunlar, Yaşar Kemalin "Taş Çatlasa"ya koyduğu fıkralarından rastgele birkaçının adıdır. Yazarın bu fıkralarda işlediği konular da, pek tabii, yurdumuzdaki cahillik sonucu ortaya çıkanlara, halkı sömürenlere, hiç değilse sömürenlere âlet olanlara karşı açılmış bir savaşın saldırı malzemesidir. Yaşar Kemal, her şeyiyle yurt kalkınması için . kendisini adamış bir insan, üstelik de sanatkâr bir insandır. Herşeyini daha iyi bir Türkiye, daha ileri bir Türkiye için harcamaktadır. Bu işin zorluğunu tâ içinde duymuş, bunu kendisine dert edinmiştir. Allı pullu lâflarla, "Vatan, Millet" nutuklarıyla bu memlekette hiç birşeyin olmıyacağını, bunca yıldır da olmadığını görmüştür. İnanmıştır ki, yaraların üstüne, dertlerin üstüne, zorlukların üstüne doğrudan doğruya gitmek, herşeyi olduğu gibi ortaya sermek gerektir.

İşte onun fıkralarından birinden, "Umutsuzluk" adlısından bir pasaj, yaraya vurulan neşter gibi bir pasaj: "Umutsuzluk, karamsarlık, karanlıklara ışık tutamamak, karanlıklardan kaçmak, karanlığın üstüne gidememek, onunla savaşamamak, bilgisizlikten, inanamamaktan geliyor. Bilgili, olgun, gerçek, aydınlar, umutsuzluğa düşmezler, umutsuzluğun üstüne çıkarlar. Yirminci yüzyıl insanoğlu için ümitsizlik yüzyılı olmaz, bunu iyice bilirler. Bunu bilmek, buna varmak sağlam bir kültüre yönelmekle olur. Sağlam bir kültüre varmış, gerçek aydın kişi, olayların karşısında apışıp kalmaz. Geriliğin, yokluğun çâresini bilir. Bulmuştur. Çâresini bildiği, korkmadığı, kendine inancı, dünyaya, insanlara, yüzyılımıza inancı olduğu için de savaşa atılır.

Umutsuzluğumuz, karamsarlığımız, korkumuz, derdi keşfedip, onun karşısında eli kolu bağlı kalmamız, yarım aydın, bencil, bilgisiz oluşumuzdandır.

Umutsuzluk geri kafalılıktan, düşünememekten doğar."

Ataç Kitabevinin yayınları arasında yer alan Taş Çatlasa, bu. yayınevinin son zamanlarda Türk kültürüne yaptığı faydalı hizmetlerden biridir. Her aydın, bu kitabı dikkatle okumalı ve ümitlerini bir kere daha tazelemelidir.

Biz adam olmayız

(Aziz Nesinin hikâyeleri, Karikatür Yayınevinin mizah hikâyeleri serisi, Hergün Matbaası İstanbul 1962, 94 sayfa 300 kuruş)

Şimdiye kadar yayınlanan kitaplarının sayısı kırkı bulan büyük mizah ustası Aziz Nesinin son kitabının adı "Biz Adam Olmayız"dır. Hayatını, yazdığı mizah hikâyeleri, ve romanlarıyla kazanan, bu yüzden de çok, ama pek çok yazmak zorunda kalan Aziz Nesin -inanılmayacak şey!- yazdıkça tükeneceğine, yazdıkça' açılmaktadır. Aziz Nesin için, yazdıkça gelişmektedir demek de mümkün değildir. Zira artık Aziz Nesin, gelişme devrini çok, ama pek çok geride, yılların ötesinde bırakmış, eşi bulunmaz bir ustadır, O kadar ki, Aziz Nesinin şöhreti bugün sâdece Türkiye sınırları içine sığmaz olmuş, dünyanın bellibaşlı dillerine çevrilen eserleri, Nasreddin Hocadan sonraki bu en büyük mizah ustasını dünyaya

Aziz Nesin.
Gül, gül ama düşün de..

tanıtmıştır. Birkaç defa milletlerarası mizah yarışmasını kazanan Aziz Nesinin son kitabı "Biz Adam Olmayız"da birbirinden güzel onbeş mizah hikâyesi yer almaktadır.

Aziz Nesin, hikâyelerinde konu olarak günlük hayatı, hemen hergün, her an hepimizin görüp duyduğumuz, yaşadığımız şeyleri ele almaktadır. Gördüğümüz, yaşadığımız, ama birtürlü içyüzüne varamadığımız şeyleri Aziz Nesin, mizahçı gözü ile kâğıda dökmektedir. Aziz Nesin, hep yaşayıp bildiğimiz şeyleri yazdığı halde, bunları öylesine değişik, öylesine cazip ağılardan okuyucuya sunmaktadır ki, onun her yazdığı hikâyeyi tekrar tekrar ve zevkle okumak mümkün olmaktadır.

Mizahı sâdece bir güldürme vasıtası sayan mizahçı taslaklarının yanında. Aziz Nesinin hikâyeleri ve romanları başlıbaşına birer mesaj mahiyetindedir. Memleket dertlerinden dahi, bu memleketin insanları için hem gülünecek hem de düşünülecek hikâyeler çıkarabilen bu usta yazar, sanat sanat içindir, yahut mizah sâdece güldürmek • içindir tezini savunanlara, sayısı kırkın üstündeki kitapları ile en güzel cevabı vermektedir. Aziz Nesini sâdece gülmek için okuyanlar bile, ister istemez durup düşünmek zorunda kalmaktadırlar: İşte zaten Aziz Nesini büyük mizah ustası, büyük yazar yapan yönü de budur.

Şiirimizde İstanbul

(Ümit Yaşar - Tonik Dursun K. nın birlikte hazırladıkları Büyük Türk Şiiri antolojisinin üçüncü cildi, Ümit Yaşar Yayınları, Antoloji serisi 3, İstanbul 1961, Ekin Basımevi, 79 sayfa, 300 kuruş)

Ümit Yaşar Oğuzcan ve Tarık Dursun K. bir büyük işe giriştiler. XX. Yüzyılın Türk Şiirini içine alan bir antoloji hazırlamaya başladılar. Tasavvurlarına göre antolojinin tamamı 13 kitap, beş cilt olacak ve sayfalan da 1100 Ü bulacaktır. Her ay bir kitap yayınlanacak ve sonra bunlar ciltler haline getirilecektir,

Teşebbüs önce yadırganmıştı. Böylesine bir antolojinin tamamlanabileceğinden şüpheye düşenler bile vardı. Hele Ümit Yaşarı tanıyanlar ve onun ikide bir intihar teşebbüslerini bilenler için, asgari bir yıl sürecek bîr işten hayır çıkmaz diyenlerin sayısı hayli kabarıktı. Ne var ki ilk kitabı ikincisi, onu da "Şiirimizde İstanbul" adını taşıyan üçüncüsü takip etti ve ilk cilt meydana çıktı. Ancak bu ilk cilttir ki, okuyuculara ve edebiyatseverlere ümit vermiştir.

Tarık Dursun K.
İşleri yolunda

Antolojinin özelliği şudur: Her kitap XX. Yüzyıl şiirinde bir ayrı konuyu ele almaktadır. Birinde aşk, birinde ölüm, birinde İstanbul, birinde ayrılık, birinde taşlama, birinde tabiat, vs...

Son derece zevkli bir şekilde basılan, gerçekten iyi bir elemeye tâbi tutulan her kitap, ayrı ayrı bir güldeste havasını taşıdığı gibi, Bunların onikisi bir araya geldiğinde de gerçekten ortaya ciddi ve iyi hazırlanmış bir antoloji çıkacağı belli olmaktadır. Serinin son cildi ise, antolojide yer alanların biyografilerine tahsis edileceğinden,' eser ancak tümü ile tam bir antoloji mânasını kazanacaktır. Muhtemelen bu son ciltte, yahut kitap'ta, kuru biyografiler verilmekle yetinilmeyip esaslı birer de tahlil yazısı olursa, Ümit Yayınlarının antolojisi Orhan Burianın yayınladığı "Kurtuluştan Sonrak'ler" adlı antolojiden bu yana yayınlanan en esaslı antoloji olacaktır.

Şiirimizde Anlamsızlar

(Necdet Evliyagilin şiir üstüne bir incelemesi, Ajans Türk Yayınlan, İkinci baskı, 75 sayfa, 300 kuruş, Ankara 1962)

Son yıllarda, daha çok şiirden yana nasibi olmayanların öncülüğünü ettiği, "Şiirde anlamsızlık" cereyanını ele alan Necdet Evliyagil, on yazısı ile, şiirimizdeki anlamsızların anlamsızlıklarını ortaya koymaktadır.

Gerçekten son yıllarda bir mesele haline gelmiş olan şiirde anlamsızlık modası, Batıdaki örneklerinin körükörüne bir kopyası olarak bizde de yer almaya başlamıştır. Sanatın dejenere olmasına yol açan ve daha çok, sanat sanat içindir tezinin savunucularının bir nevi sabotajı olarak ortaya çıkan şiirde anlamsızlık ve bu cereyanın tehlikeleri, Evliyagilin kısa zamanda ikinci baskısı yapılan kitabında enine boyuna incelenmektedir.' Ne var ki, şiir cereyanları içinde Yahya Kemalden öteye geçemeyen bir anlayışın sahibi olan Evliyagil, her ne kadar Türk şiirinin soylu şairlerinden Orhan Velileri falan da iyi şair kabul ederek bir ölçüde kuşağının savunuculuğunu da yapmaktaysa da, şiirimizde anlamsızlarla, şiirimizde Batı ölçüsünde hümoru kullanmak isteyenleri birbirine karıştırmakta ve toptan bir kötüleme yoluna gitmektedir. Üstelik dilde anlaşmaya da karşı olar meselâ "yazar" yerine "muharrir'' demekte ısrar edecek kadar dil gericisi olan Evliyagil, zihniyet olarak 1938 sonrasının, İkinci Dünya Savaşı sonrasının, "şiirimizde yeni" akımı--ın karşısına çıkanlardan daha öteye bir zihniyeti de temsil etmemekte ve yazılarında bu hususu ortaya koymaktadır.

Evliyagile göre şiirimizde anlamsızlık, şiiri bir lâf ebeliği olmaktan, ardı ardına sıralanan yaldızlı mısralar yığını olmaktan uzaklaştırdığı İçin kötüdür ve bunun için de "tu kaka" dır. Bizim ölçülerimize göre ise şiirimizi son zamanlarda kaplamış olan anlamsızlık, insanların yarını için, insanların dertleri, meseleleri için bir mesaj getirici vasıta olmaktan şiiri çıkardığı için manasızdır, boştur, tıpkı, "şiirimizde yeni" akımından önceki "gül - bülbül" edebiyatı gibi maksatsız, gayesiz ve lüzumsuz bir uğraştır.

C E M İ Y E T

Prensler ve Prensesler

Geride bıraktığımız haftanın başında Atina Sarayında o kadar çok taçlı vardı ki, Yunan başkentine Krallar Şehri demek doğru olurdu.' 1962'nin şahane düğününe hazırlanan Atinada günlük işler âdeta durmuş, caddeleri Atinalılardan çok yabancılar doldurmuş, pek pahalı kumaşların süslediği prens ve prenses vücutlarından geçilmez olmuştu.

Pazartesi günü saatlerin 9.45'i gösterdiği sırada babası Kral Paul'un kolunda Yunan Kraliyet Sarayını terkeden Prenses Sophia, birkaç saat sonra İspanya tahtının birinci derecede vârisi Prens Don Juan Carlos'un kolunda saraya dönecek ve Atina günlük hayatına tekrar avdet edecekti.

O gün Akropolden atılan beş pare top, düğünün başladığını haber verdi. St. Denis Katedralinde, 9.15'de törene iştirak edecek zevat yerlerini almışlardı. Başbakan Karamanlis ve zarif esi, Parlâmento sözcüsü ve eşi, Dışişleri Bakanı Averof ve eşi, Yunanistanın Madrid Büyükelçisi, yabancı kral, prens ve prensesler, General Franco'nun şahsi temsilcisi Amiral

Prenses Sophia
Nazlı gelin

Abarzuza ve diğer davetliler, Katedralde son derece muhteşem bir manzara teşkil ediyorlardı. Hele asalet unvanı temsilcileri öylesine kalabalık, öylesine şık öylesine göz alıcıydılar, ki, Atinalılar gözlerini bu gruptan ayıramadılar. Şimalli sarışın prensesler, Prenses Grace Kelly'ler, daha nice prensler, prensesler...

Kraliyet Sarayından saat 9.45'de hareket eden kortej Atina sokaklarından ağır ağır ilerlerken, halk avuçları patlarcasına alkışlıyor, bağırıyor, büyük tezahürat yapıyordu. Ağır ağır Katedrale ulaşan kortej, bir süre sonra, tören için ayrılan yarini aldı ve tören başladı.

Bir aşk hikâyesi...

İspanya tahtının varisi Prens Don Juan Carlos ile sevimli Yunan Prensesi Sophian'ın dillere destan evlenmelerinin hikâyesi pek eski değildir. Gençler vaktiyle, bir düğünde karşılaşmışlardı. O muhteşem düğün kalabalığında kararlarını verdiler: Evleneceklerdi! Esasen ilk olarak o tarihten, dört yıl önce, yâni 1954 yılında bir vapur gezisinde, karşılaştılar. Bu, Avrupalı taçları bir araya getiren bir geziydi. Sophia ile Carlos tanıştılar. Evlenmek, küçük zadeganların akıllarının ucundan bile geçmedi. Ama kader yolunu çizmiş, müs-

Gelin ailesi damat Don Juan Carlos ile birlikte
Düğün hatırası

takbel iki taçlı başı birbirine yaklaştırmıştı.

Tam dört yıl sonra Sophia ve Carlos Sicilya Prensi Antoine'ın Almanyada yapılan düğününde bir araya geldiler. Prenses Sophia gelişmiş, son derece zarif biri gençkız olmuş, Juan Carlos ise delikanlılık çağını bitirmişti.

Garip bir tesadüf iki genç taçlıyı bir araya getirdi. Carlos kiliseden çıkarken, Özel Sekreteri, onun resmini çekmeyi tasarlıyordu. Tam düğmeye basacağı sırada, hayaller birden ikileşti. Carlos, o sırada yanından geçmekte olan Sophia'yı kolundan çektiği gibi ekranın içine sokuvermişti. Makinenin resmi çektiğini belli eden çıtırdısı iki genç zadeganı bir araya getirdi. Resim tabedilince, iki gencin birbirlerine son derece sevgiyle baktıkları görüldü... Uzun ayrılık günlerinde genç Prens ve Prenses bu hatırayla avundular. Daha sonra, 1961 yılında Londrada tekrar karşılaştılar. Korfu adasında bir kere daha buluşunca artık işi uzatmadılar, evlenmeğe karar verdiler.

Prenses ve Prens balayı yolunda

Bir yastıkta kocasınlar

Büyük başarı..

İki taçın vârislerini bir araya getiren şâhâne düğün, Atina için büyük bir kazanç oldu. Akıllı Karamanlis, düğünü büyük bir turist, celbi vesilesi yaptı. Bu işte öylesine muvaffak oldu ki, düğünün çok masraflı olduğunu söyleyen Muhalefet liderleri bile sustular. Ayrıca, sokak nümayişlerine de ara verdiler.

Don Juan ve Sophia

Asrın çiftleri

Düğünde birinci derecede vazifeli zat, Yunan Dış Basın Dairesi Genel Müdürü Kavunidis oldu. Kavunidisin gayretleri, düğünü bütün dünya basınına aksettirme imkânlarını sağladı. Öyle ki, bir hafta müddetle düğün pek çok gazetenin birinci sayfasında yer aldı. Dünya basını bu bapta Yunan basınını geride bıraktı.

Avrupalı taçların bir araya gelmesi büyük turist celbini sağlayınca Karamanlisin yüreği rahat etti. Atina, şimdiye kadar, böylesine para bırakan turisti bir arada görmemiştir.

Düğüne gelen ilk taçlı, Danimarka Kraliçesi oldu. Danimarkalı Kraliçeyle birlikte uçakta İspanya Ana Kraliçesi de bulunuyordu. Uçaktan evvelâ İspanya Ana Kraliçesi indi. Kendisini, büyük üniforma giymiş olan Kral Paul bekliyordu.

Danimarka Ana Kraliçesinin uçaktan inişi şâhâne düğüne yakışır bir manzara teşkil etti. Kraliçe ve üç güzel kızı, Prens Costantin tarafından karşılandılar ve şeref salonuna götürüldüler.

Düğüne davetli çeşitli devletlere mensup irili' ufaklı taçların arasında, asalet ünvanı olmayan birisi daha vardı: Onassis.... Armatör Onassis düğünün tek asalet ünvanı sahibi olmayan davetlisiydi. Buna karşılık, davetli taçların hemen hepsinden daha büyük bir servete sahipti. Yanında Maria Callas bulunuyordu. Gazetecilerden fellik fellik kaçıyordu. Ama bir defasında yakalanınca, asabi Callas'ın havasına girip kavga etmekten kendini alamadı. Oysa ünlü sopranonun bu tip davranışlarına Avrupa sosyetesi o kadar alışıktı ki, Astorya Otelinde ortaya çıkan hâdiseye "skandal" dahi denilmedi.

K A D I N

• Ankara

Milletlerarası temas

Son günlerde kadın derneklerinin faaliyetleriyle ilgilenmeye başlıyan Türk Basını, geride bıraktığımız haftanın sonunda, Gazeteciler Cemiyetinin yeni tanzim edilen şirin lokalinde yeni bir dernekle, "Türkiye Kadınlar Dayanışma Birliği" ile tanışma İmkanını buldu. 1880 yılında Amerikada kurulan "Enternational Council of Women"in Türkiyedeki bir bağımsız kolu sayılabilecek olan "Türkiye Kadınlar Dayanışma Birliği" memleketimizde iki yıl önce kurulmuştur ve merkezi Ankaradadır. Türkiye, bu milletlerarası teşekkülün 48. üyesidir. Birliğe üye olabilmek için Hür Dünyaya mensup olmak şarttır. Amaç, muhtelif memleketler kadınının, özellikle sosyal alandaki durumunu tetkik edip geliştirmek ve kanun çerçevesi içinde, milletlerarası temaslarla, bu yolda işbirliği yapıp, imkânlar hazırlamaktır. Milletlerarası Genel Kongre Uç yılda bir, değişik memleketlerde toplanmakta ve kadınlık meselelerini konuşup kararlar almakta, üye devletlerden birini başkanlığa seçmektedir. Şimdiki Genel Merkez Paristedir. Üyeler kendi memleketlerinde, tam bir bağımsızlık içinde, memleketlerinin şartlarına, ihtiyaçlarına göre bir çalışma programı hazırlayıp tatbik etmekte ve milletlerarası temaslarda bu programları rapor halinde kongreye vermektedirler. Böylece, birbirlerinin tecrübelerinden faydalanma yoluna gitmektedirler. 1960 yılındaki Büyük Kongre İstanbulda yapılmış ve Türkiye Dışişleri Bakanlığı tarafından finanse edilmiştir. Türkiye Kadınlar Dayanışma Birliğinin bugün yalnız İstanbulda bir şubesi vardır, fakat teşkilât kısa zamanda Anadoluyu da içine alarak genişliyecek bir çalışma programının tatbikine başlamıştır. İstanbul ve Ankara merkezleri Sanat, Ev Ekonomisi, Kadın, Çocuk Sağlığı, Eğitim, Muhaceret, Sinema Komisyonları halinde çalışmaktadır. Birlik, herşeyden önce, bir mânevi yardım derneğidir. Kadını mânevi bakımdan ele almakta, onu topluma ve kendi kendisine yararlı hale getirmeğe çalışmaktadır.

Gazeteciler Cemiyeti lokalindeki basın toplantısında birliğin kuruluşu ve amaçları hakkında izahat veren Başkan Münevver Ertanın en çok üzerinde durduğu şey, işte bu oldu. Birliğin maddi yardım dernekleriyle karıştırılmaması şarttır.

Anne ve babaya okul

Türkiye Kadınlar Dayanışma Birliği Genel Başkam Münevver Ertan ile Genel Sekreter Asiye Başol, basın toplantısından hemen sonra Romaya, bu teşekkülün olağanüstü bir kongresine katılmaya gittiler. Kongre, tüzükte yapılacak bir değişiklik için toplanmaktadır, fakat 48 Üyenin değişik konularda hazırladığı raporlar da okunacak ve dünya kadın meselelerine ışık tutmaya çalışılacaktır. İstanbul merkezi Sağlık Kolu Başkam Dr. Fatma Atasağunun seksüel terbiye konusundaki tatbiki raporu iki ay evvel kongreye sunulmuş ve ilgi toplamıştır. Bunun yanında daha birçok raporlar vardır. Eğitim Kolu Başkam Asiye Başol, Romada, aile okulları üzerinde tetkikat yapıp, bunları memleketimizde tatbike çalışacaktır. Milletlerarası Kadınlar Dayanışma Birliğinin, İstanbul Kongresinde, eğitim konusunda vardığı sonuç şu olmuştur: Çocuğu terbiye etmek için işe aileden başlamak lâzımdır.

İşte bu amaçla Almanyada Anneler Okulu isimli okullar açılmıştır. Fakat sonradan bunun da kifayetsizliği görülmüş ve Romada anneyi ve babayı çocuk yetiştirmeye hazırlıyan Aile Okulları kurma yönüne gidilmiştir. İşte Asiye Başolun tetkik edeceği konu da budur,

Eskişehir

Kabiliyetli çocukları koruma

İkinci Milli Sosyal Hizmetler Konferansında davetlilerin en çok ilgisini çeken şeylerden bin de, Ankara Konser Salonunun holünü süsleyen yağlıboya, karakalem, suluboya resimler oldu. Orta boylu, sarışın, zarif bir kadın, resimlerin başından ayrılmıyor ve meraklı seyircilere bıkıp usanmadan, resimler hakkında izahat veriyordu. Kadın, bu resimleri Eskişehirden, bavulları içinde getirmişti. Bir tanesinin bile bozulmasına, iğrilip bükülmesine tahammülü yoktu. Bunlar, zarif kadının kendi deyimiyle, "çocukları"nın, Eskişehirli kabiliyetli çocukların paha biçilmez kıymetteki eserleriydi. . Çocuklar boş zamanlarında bahçe, oyun dememişler, eğlenceyi bırakıp bu resimleri çizmişlerdi. Çocukların daha başka marifetleri de vardı. Kimisi şarkı söylüyor, kimisi milli oyunlar oynuyor, kimisi şiir veya hikâye deniyordu. İçlerinde el işlerine, küçük sanatlara meraklı olanlar da vardı. Herkes kendi kabiliyetine göre bir eser yaratıyor, birşeyler yapı-

Kabiliyetli bir çocuk: İbrahim Balcı

Sonu iyi gelirse..,

Kadın Gözüyle

Köy Enstitüleri açılmalıdır!

Jale CANDAN

Gün geçmiyor ki gazetelerde, köylerimizde satılan kadınlara ait bir haber okumıyalım. Gazetelere geçenler, evli oldukları halde başka bir erkeğe satılan veya satılmak istenen kadınlardır. Yâni dâva, burada da erkeğin hakkını, erkeğin hakkını koruma davasıdır. Yoksa, genel olarak memleketimizde, köylerde kadının, alınıp satılması tabii bir olaydır. Bu, bizim gerçeklerimizden biridir ve bu gerçek üzerine yazılmış türkülerimiz de vardır. Gene memleketimizde birçok bölgelerde, kadın en ağır işlere sürülür. Toprağı işler, hayvanlara bakar, evin işini yapar, erkeğe hizmet eder, 'Bittim bunları mutlu bar iş bölümü,' sorumluluğu paylaşma duygusu altında değil, âdeta bir kölelik zihniyeti içinde yapmakla mükelleftir. Meselâ, çalışmasının semeresine sahip değildir. Köyde olsun evinde olsun, söz sahibi olabilmesi ancak yaşlanması ile mümkündür. Erkeğin "dişilik" dediği şeyi yitirmedikçe, kadın, bir. suçlu gibi saklanmak, susmak, erkeğinin arkasından yürümek zorundadır. Siyasi oy"umı dilediği gibi kullanamaz. Miras hakkı sözden ibarettir. Kocası isterse eve bir başka kadın da -ki buna kuma denir- getirir. Kadın, kumanın çocuklarına da bakar ve hatta , onları kendi nüfusuna geçirtir. Kadın, çalıştığı kadar yer ve hasta da olsa, hamile de olsa, son dakikaya, bazen son nefesine kadar işinin başındadır.

Kadının insan haklarım, bir an için unutsak bile, onun annelik vasfını unutmamıza elbette ki imkân yoktur. Anne, çocuğun ilk öğretmenidir.. Onu yoğurur, ona ilerde hiçbir şeyin değiştiremiyeceği bir varlık kazandırır. İşte, hiç olmazsa bu bakımdan, toplum kalkınmasında kadının durumu öncelikle ele alınmalıdır. Eğer bir toplumda kadm satılan bir mal olmaktan kurtarılamamışsa, bir köle zihniyeti içinde çalıştırılıp, sömürülüyorsa; iktisadi, sosyal ve siyasi haklarından habersiz yaşıyorsa, o toplumda aydınların ödevlerini yaptıkları iddia edilemez. Gerçi bunlar bilinen gerçeklerdir ve bugün toplum kalkınması söz konu u edilirken köy kadınının dâvası ilk akla gelen dâvalardan biridir, fakat bu büyük dâvanın olumlu bir çözüme kavuştuğunu söylemek te imkânsızdır.

Birçok derneklerin köy ziyaretlerine başladıklarını, "kardeş köyler" müessesesinin az çok işler hale getirildiğini duyuyor, görüyoruz. Ne var ki bu dâva, idealistlerin yalnız başlarına halledebilecekleri bir dâva olmaktan çok uzaktır. Köy kadınını sistemli bir eğitime kavuşturmadıkça, onun kaderini yenmeğe, onu, yanlış bir din anlayışının ittiği kovuktan kurtarmaya imkân yoktur. Köy enstitüleri, köy kadınını ışığa kavuşturabilecek tek yoldu. Eğer 25 yıl önce giriştiğimiz bu denemeyi, olumlu sonucunu görmezlikten gelip, gerici zihniyete kurban etmemiş olsaydık, kadın dâvası bugün memleketimizde büyük çapta halledilmiş olacaktı. Köy kadınını bugünkü acıklı durumundan kurtarıp, çağımızın uygarlık seviyesine eriştirecek olan, bence, köy kadınının ta kendisidir. Yeter ki ona yetişme imkânı Bağlıyalım. Bu, idealistlerin, yapabilecekleri tek şeydir.

Bir ilerici _ gerici çatışması halini alan köy enstitüleri dâvasında kadın derneklerinin artık fikirlerini açıklama zamanı da gelmiştir. Köy çocuklarını, kız - erkek elele, ilmin, bilginin ışığında ve olumlu bir yolda yanyana görmek istiyoruz.

yordu. Hele İkinci, üçüncü sınıf öğrencilerinin yaptıkları resimler insanı şaşırtacak kadar mükemmeldi.

Gültekin Malike, Kabiliyetli Çocukları Koruma Derneği Başkanıdır. Bu sefer Ankaraya 300 kadar tablo getirmişti. Eskişehirdeki evinde daha binlerce resim vardı. Gültekin Malîkeye göre, çocuğu toplumun kötü etkilerinden korumanın, suç işitmesine engel olmanın tek yolu, onun boş zamanlarını değerlendirmektir. Kendisi, bir ilkokul öğretmeni olarak bunu tecrübe etmiş, sonra ilgi çeken derneğini kurmuştur.

Bir ruh doktoru, genç kadına sokuldu; "Kabiliyetli Çocuklar" sıfatının biraz iddialı olabileceğini ve çocukları bazan şaşırtabileceğini, kendilerine yanlış bir yol seçmelerine ve ileride hayal kırıklığına uğramalarına sebebiyet verebileceğini söyledi. Bunlara, "Rekreasyon, boş zamanı doldurma klüpleri" demek daha isabetli olmaz mıydı?

Gültekin Malike kıpkırmızı oldu. O, çocuklarının kabiliyetine inanıyordu. Zaten her çocukta gizli bir kabiliyet vardı ve mesele bunu ortaya çıkaracak ortamı yaratmaktan ibaretti.

Moda

Şeffaf kumaşlar

Bu yaz bir süslü elbiseye muhakkak surette ihtiyacınız varsa, bunu muslin, organza, şifon gibi şeffaf, bir emprimeden seçebilirsiniz Kadınları "model hiirriyeti"ne kavuşturan yeni moda, kumaş ve renk bakımından daha titiz davranmış ve ham ipeklilerde parlak, göz alıcı, çekici renkleri ortaya atarken,' şeffaf emprimeler için daha çok pastel renkler üzerinde durmuştur. En ciddi bir keten tayyörün bile kadınlığı temsil eden şeffaf çiçekli bir bluzla süslenmesi ise âdeta şart koşulmuştur. Şeffaf kumaşlar ince pliselere, volanlara, frufrulara, büzgülere çok müsaittir ve bu "sadelik içinde süs" prensibini çok Kolaylaştırmaktadır. - Süslü elbiseler için mevsimin en gözde, rengi de beyazdır. Düz beyaz muslinden yapılmış, baştan aşağı pliselî, sade görünüşlü süslü elbise hem çok kibardır, hem de açık bir yaka ile, çok yakışıklı durur.

T E L E V İ Z Y O N

Teşkilât

Ondan da isteriz!

Üç yıldır Ankarada, Basın - Yayın ve Turizm. Bakanlığı çevrelerinde dolaşan soru şudur: Türkiyede televizyon ne zaman kurulacak? Bu, durup dururken ortaya atılmış bir soru değildir. Türkiyeye televizyon getirilmesi hikâyesi, devrin hükümetinin her konuda itibar toplamak için propagandaya başvurduğu günlere rastlamaktadır. Devleti yönetenler, önemli bir adım atabilmek gayesiyle ve muhakkak ki seçim zamanında da yararlanmak düşüncesiyle, televizyona da el atmak istediler. Fakat televizyon, her elini uzatanın yakalıyabileceği bir yayın organı değildir. Meselâ radyo cihazlarının üç kişiyle çalıştırıldığı yerde televizyon için en azından altı kişiye ihtiyaç vardır. Televizyon yayınını yapabilmek için radyoda olduğu gibi, banttan ve plâktan daha başka şeylere ihtiyaç duyulmaktadır.

Bütün bunlara rağmen, devrin Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığı, Türkiyeye televlayonu getirmek için plânsız, programsız bir şekilde teşebbüse geçti. Bunun sonucunda Amerika, Fransa, İngiltere, Japonya, İtalya ve Lüksenburg gibi memleketlerden firmalar Türkiye Hükümetine teklifler yaptılar. Bu tekliflerin incelenmesine ve değerlendirilmesine fırsat kalmadan 27 Mayıs İhtilâli gelip çattı. İş başına geçen İhtilâl Hükümeti de şaşılacak kadar kısa bir süre içinde televizyon konusunu ele aldı. Fakat bir plân yapılması şart koşulmuştu. Bu sebepten Basın - Yayın ve Turizm Bakanının son derece süslü odasında 1960 yılının yaz aylarında bütün Bakanlık temsilcilerinin, Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığının mühendislerinin, İstanbul Teknik Üniversitesi profesörlerinin ve Radyo yöneticilerinin katıldığı bir toplantı düzenlendi. Bu toplantıda günlerce plânlar yapıldı, daha önce en uygun teklif olarak kabul edilen Japon teklifi gözden geçirildi, teşebbüsün malî durumu çizildi. Hattâ o günlerde çıkması beklenen kotalardan birine 1000 televizyon alıcısının eklenmesi de ileri sürüldü ve kabul edildi. Bu arada, uygun görülen Japon teklifi hakkında daha fazla bilgi edinilmesi için Japonya ile temasa geçilmesi de kararlaştırıldı.

Görüşmeler uzun sürdü ve neticede, televizyonun Türkiyeye getirilmesi için ayrıntılı bir plân hazırlandı. İşin en çekici tarafı da, bu plânın radyo ve televizyondan anlıyanlar tarafından yapılmış olmasıdır. Hazırlanan plânın uygulanmasına sıra geldiği zaman, hiç umulmadık bir durumla karşılaşıldı ve İhtilâl Hükümetinde 14'ler meselesi patlak verdi. Televizyonun Türkiyeye getirilmesi için çalışanlardan biri de 14'ler arasındaydı. Onun Türkiyeden uzaklaşması, işin üstünde! duranların gevşemesine sebep oldu. Bu arada Japon Hükümeti, Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığından bir heyeti, Japon televizyonunu yerinde incelemesi için Japonyaya davet etti.

İstim arkadan gelsin

'"Televizyon teşebbüsü daha başlamadan bir kere daha uykuya daldığı sırada yine Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığı çevrelerinde ve haberi du yanların çoğunluğunun zihninde ikinci bir soru belirdi: Türkiye Radyoları daha uykuda iken, bir de televizyon doğru olur mu? Aslında bu çok klâsik ve sorula sorula değerini kaybetmiş bir soru idi. Yalnız, büyük bir gerçeği de işaret etmiyor değildi. Türkiye Radyoları gerek teknik, gerekse programcılık bakımından ir nim inim inlerken ortaya bir de televizyon meselesi çıkarmak, Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığını karıştırmaktan başka bir işe yaramıyacaktı. Buna rağmen Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığı, belki biraz da, Türkiye Radyo ve Televizyonları Genel Müdürlüğü kanun tasarısından cesaret alarak, bu sefer de Almanyanın yaptığı teklifi gözden geçirdi ve Almanya ile temas sağladı. Almanların Japonlardan daha akıllı çıktığı söylenebilir. Çünkü bir Türk heyetini Almanyaya davet edecekleri, yerde, kendileri kalkıp Türkiyeye geldiler ve Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığının izzet ve ikramı ile Türkiyede hoşça vakit geçirdiler. Bu arada yapılan ikinci" bir ziyaret sırasında ise, Alman mühendisleri, Ankarada kurulacak olan ilk televizyon istasyonu için yer aramaya başladılar. Ankaranın bütün boş binaları, arsaları ve başkac işler için kullanılan yerleri birer birer dolaşıldı ve televizyon stüdyoları için en uygun binanın seçilmesi için büyük bir titizlikle çalışıldı. Alman televizyon mühendisleri en çok iki bina üzerinde durdular. Bunlardan biri Gençlik Parkı içindeki Göl Gazinosu îdi. İkincisi, bugünkü Radyoevi binasının henüz bitmemiş olan en üst katı idi. Alman mühendisler, televizyon istasyonlarının, şimdilik Radyoevi gibi-kurulu bir tesisin hemen yanında olmasını da uygun görüyorlardı. Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı mühendisleriyle yapılan görüşmelerde Radyoevi binasının üst katı en uygun yer olarak seçildi ve Alman mühendisler Ankaradan ayrıldılar. Henüz kesin bir karara varılmadığı halde, bugüne kadar televizyon temaslarının en kuvvetlisinin Almanlarla yapıldığı da böylelikle anlaşıldı. Bundan sonra sıra Türk teknisyenlerinin Almanyaya gönderilerek televizyon üzerinde yetiştirilmelerine geliyordu. Fakat asıl işin ilk televizyon istasyonunun çalıştırılmasından sonra başlıyacağı muhakkaktır.

Opera

Maskaralıklar zinciri

Frakı içinde büsbütün ufalmış olan zeki bakışlı küçük adam sahnenin önüne geldi, işaret parmağını dudaklarına dokundurarak, alkışlıyan dinleyicileri susturdu ve:

"— Bana bu eseri Cüneyt Gökçer ısmarladı. Dolayısiyle, bizi en iyi şekilde canlandıran bu eseri memleketimize ve dünyaya o kazandırmıştır. Hep beraber Cüneyt Gökçeri alkışlıyalım" dedi.

Büyük aktör, alkışlar arasında, mahcup bir eda ile sahneye çıktı ve frakı içinde büsbütün ufalmış olan zeki gözlü küçük adamı yanaklarından öptü. Zeki gözlü küçük adam, sahnede her önüne gelenle öpüşmeye devam ediyordu. Birdenbire tekrar seyircilere döndü ve:

"— Herhalde eserin metnini yazmış plan eşimi de alkışlamak istersiniz? diyerek, pembe tuvalet giymiş bir bayanı sahneye davet etti.

Dinleyiciler bir yandan gülüyor, bir yandan alkışlamaya devam ediyorlardı. Eşeklerden, dansçılardan, şarkıcılardan, rejisörden sonra sıra Şimdi de librettonun yazacına gelmişti. Zeki gözlü küçük adam eğildi ve pembe tuvaletli hanımın elini öptü. Hemen arkasından pembe tuvaletli hanım da zeki gözlü küçük adamın elini öptü. Salonda alkışlar ve kahkahalar aynı şiddetle devam ediyordu.

Devlet Operasında o gece Sabahattin Kalenderin "Nasrettin Hoca" adlı eseri sahneye konmuştu. Perde kapandığı vakit, sahnedeki bütün taşkınlıklara, öpüşmelere ve nutuklara rağmen "Devlet Operasının Üçüncü Çocuğu"nun ölü doğduğu söylenebilir. Sabahattin Kalender, Tiyatro Dergisine yazdığı bir fıkrada, operasında "müzik ve tiyatroya eşit haklar" tanıdığını, "sahnede kıpırdamadan, aynı sözler için, tahammül yitiren aryalardan seyirciyi kurtarmağa" uğraştığını bilhassa belirtmektedir. Ama zaten patolojik bir sanat dalı olan operada Gluek'dan beri sık sık tekrarlanan ve artık adamakıllı bayatlamış olan bu hikmetlerin doğru yolu gösterdiği acaba iddia edilebilir mi? Operada müzikle tiyatro arasında denge kurmaya çalışmış olan bestecilerin hepsi kendini aldatmaktan Öteye gidememiştir. İster sahnede kıpırdamadan aynı sözler için tahammül yitiren aryalarla kurulmuş olsun, ister olmasın, opera bir müzik formudur ve hiçbir zaman tiyatro tarihinin çerçevesi içine girmez. Zaten sahnede kıpırdamadan ayni sözlerin söylenmesinin tahammül yitirdiğini, söylenmemesine ise zevkle tahammül edileceğini iddia etmek akıllıca değildir. Bu çeşit sanat eserlerinde önemli olan şey, binanın kuruluşundan ziyade bestecinin dehası, zekâsı ve zevkidir. Kimisi öyle kurar güzel olur, kimisi böyle kurar rezil olur.

Made in Hollywood

Operanın metnini, Nasreddin Hoca fıkralarım peşpeşe dizerek, bayan Gülümser Kalender yazmıştır. Eserin belirli ter konusu yoktur. Besteci, teganni partilerini çoğu zaman konuşma tonunda yürütmüş ve bu reçitatif hattının altını Türk halk müziği armonizasyonlarını andıran ucuz bir müzikle doldurmuştur. "Sanatın, folklora yöneldiği bu arada, müziğimizin ve türkçemizin ne güzel bir opera dili olabileceğini göstermeye çalıştım" diyen besteci, aslında eserini kaleme almadan önce sıhhatli bir folklor incelemesi yapmış gibi de görünmemektedir. Nitekim, ikinci perdenin başındaki raks sahnesinin Bağdat Hırsızı, Sindbad gibi oryantal Amerikan filmlerindeki dans sahnelerinden hiçbir farkı yoktur. Kaldı ki, sanatın şu sıralarda folklora yöneldiğini bu kadar büyük bîr rahatlıkla iddia etmek de pek kolay olmasa gerektir.

Konusuz ve hareketsiz bir sahne eserinin altını değersiz ve etkisiz bir müzikle doldurun: İşte size Nasreddin Hoca! Sabahattin Kalenderin müziği, espri ve zekâ yönünden Hocanın fıkralarım besliyememektedir. Müzik ve sahne olarak, fıkraların sürprizli sonu hiçbir zaman ustaca hazırlanmamıştır. Orkestraya, eşek ve tavuk taklidi yaptırmakla, sahneye eşekler, filler çıkarmakla ve çarpışma, düşme, eleklere dolaşma gibi Lorel Hardi numaralarıyla seyircileri güldürmek marifet değildir. Herhalde Nasreddin Hoca operası bu haliyle ciddiye alınacak bir eser olmak tan uzaktır. Olsa olsa, çocukları eğlendirebilir. Nasreddin Hoca operasının "müziğimizin ve türkçemizin ne güzel bir opera dili olabileceğini" gösterdiğini iddia etmek ise bütün Nasreddin Hoca fıkralarından daha güldürücüdür.

Sabahattin Kalender
Pek kalender

Konserler

Emil Kamilarof

Kabarık saçlı ve gözlüklü Kemancı, Paganini'nin la minör kaprisini çalarken takıldı, durdu, yeniden başladı, tekrar takıldı, bir daha aldı, yine takıldı ve can havliyle eserin sonunu getirdi. Dinleyicileri ter basmıştı, sıkıntı basmıştı. Halbuki Emil Kamilarof, öz geçmişine göre Bulgaristanın en seçkin kemancılarından biridir. Daha geçen yıl İtalyadaki P a g a n i n i yarışmasında tek başına finale kalmış, birinci mükâfatı almıştır.

Konser, geride bıraktığımız hafta, Türk Kanser Radyobiyolojisi Cemiyeti yararına Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası salonunda verildi. Emil Kamilarof un olağanüstü bir sağ el tekniği var ama, sadece sağ elle müzik yapılamaz. Genç sanatçı, Ankara resitalinin programını tespit ederken değersiz gösteriş parçalarını ön plânda tutmuştu. Dinleyicilerden ilk kötü notu bu sebepten aldı. Bütün konser süresince son derece bozuk bir entonasyon, nefessiz ve duygusuz çalış, parlak yay gösterilerinin etkisini yok etti.

Emil Kamilarof bir müzisyen değil, sadece kemancıdır. Teknik gösteriler ise, dinleyicileri sıktı ve kimseyi peşinden sürükliyemedi.

T İ Y A T R O

İstanbul

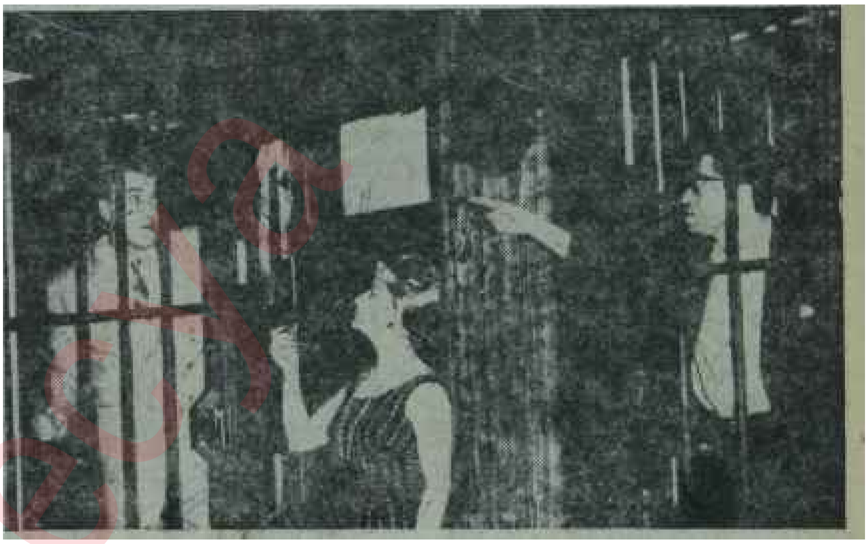
"Avcı"nın dramı

Şehir Tiyatrosunun, mevsim sonlarında, Kadıköy bölümünde sahneye koyduğu "Aman Avcı" Refik Erduranın son oyunudur. "Deli'.' ye "Bir Kilo .Namus"tan sonra "Büyük Jüstinyen" ve "İkinci Baskı" ile sosyal problemlere yönelmiş olan "Cengiz Hanın Bisikleti" yazarı, bu sefer, uzayı fethetmek üzere olan çağımız insanının en önemli meselesini ele alıyor. Bütün zekâsına rağmen zaafları, ihtirasları, kötü yönelimleri ve fikir spekülasyonlarıyla dünyamızı bu hale getirmiş olan insanoğlu, yarın başka gezegenleri ele geçirince. o yıldızları da kendi dünyasına benzetmeyecek mi? İşte "Aman Avcı" bu sorudan hareket ederek seyirciye, insanoğlundan umudunu kesmiş görünen, yazarın fantastik bir fikir oyununu sunmaktadır.

Refik Erduranın kahramanı İsrafil adını taşıyor ve yıldızları seviyor. oralarda yaşayan yaratıkların mesut bir hayat sürdüklerine de inanıyor. Onun için, astronotların yarın Aya, öbür gün başka gezegenlere gidip insanoğlunun mayasındaki kötülük tohumunu oralara da yaymalarına engel olmayı aklına koymuş, yıldızlar kurtarmanın çâresini Dünyayı uçurmakta bulmuştur. Yazar, "ersatz" füzelerle, gökleri gözetlemekte olan radar nöbetçilerinin kolayca aldatılabileceklerine ve bir anda kızılca kıyametin kopabileceğine inanmaktadır.

Ama İsrafil, o kızılca kıyameti koparmadan önce, son bir denemeye girişecektir. Toplumun çeşitli sınıflarından rastgele seçtiği iki erkekle bir kadını sorguya çekecek, onlara dünya görüşlerini savunmak, insan toplumunu kurtarmak fırsatını verecektir. Bir deneme için, telefon rehberine bakarak, lalettayin üç insan seçmiş; üçünü de Şiledeki evine, inandırıcı birer bahaneyle, davet etmiş, onlara yırtıcı hayvanlara lâyık üç demir kafes de hazırlamıştır. -itiraf etmek lâzımdır ki üçünün de şaşılacak bir uysallıkla içme giriverdikleri üç kafes...

Erkeklerden biri kapitalist, biri sosyalist, kadın da gününü gün etmekten başka amacı olmıyan bir opportuniste'dir. Üçü de, demir kafeslerinden kendi sosyal düzenlerini, hayat anlayışlarını ve tabii, yaşadıkları Dünyayı, savunmaktadırlar, iki erkeğin dil dökerek kaldıramadıklar İsrafili, salon yosması, kadınlığını kullanarak yumuşatmıya çalışır, ama o da muvaffak olamaz. Dünyayı uçurmak üzere olan İsrafili, son dakikada, emrini yerine getirmiyen sağır ve dilsiz bahçıvanı bu kararından vazgeçilebilecektir. İçgüdüsüyle hareket eden "sâf insan"ın sağduyusu bütün nutuklardan ve seksüel zevklerden daha tesirli olmuş, kâfestekilerle beraber bütün benzerlerini yok olmaktan o kurtarmıştır. Hisseden kissa: Dünyayı gene "İnsan kardeş" kurtaracaktır. Ama sağır ve dilsiz insan kardeş! Bu da yazarın atom ve füze çağının uzay yarışmaları karşısındaki tepkisidir, -nükte ve hiciv dolu bir tepki!

Kadıköy bölümünde "Aman Avcı"
Vurma beni

Sahnedeki oyun

Çok fantastik bir konuyu işlemiş olmasına rağmen Refik Erduranın oyunu zevkle seyredilmektedir. Bunda, bir fikir oyununu merak ve ilgiyi devamlı olarak uyanık tutacak şekilde yürütmekte gösterdiği ustalı): kadar, oyunun iyi bir yorumla sahneye konulmuş, iyi oynanmış olmasının da büyük rolü olmuştur.

İsrafil'de Mikap Ofluoğlu, Muzafferde Agâh Hün, Alp'te Zihni Küçümen, Selma'da da Muallâ Kavur, gerçekliği olan tipler, karakterler çizmişler, başka ellerde kuru bir söz yığınından öteye gitmemesi ve sıkıcı olması pek mümkün olan bir fikir eserini ilgiyle tâkibedilen canlı, ifadeli bir oyun halinde yaşatmışlardır.

Üçüncü Anouilh...

Şehir Tiyatrosunun, son oyunlar arasında, Tepebaşı sahnesine çıkardığı "Mağara", Kent Oyuncularının oynadıkları "Aşk Efsanesi", ' Devlet Tiyatrosunun Ankara ve Bursadan sonra şimdi İzmirde son temsillerini verdiği "Bir Don Kişot'la, aynı mevsim içinde Türk seyircisine sunulmuş olan üçüncü Anouilh'dur. Anouilh'un Paris, hatta Alman ve İngiliz sahnelerinde birkaç oyununun birden afişlerde uzun zaman kaldığı düşünülürse, buna hiç şaşmamak lâzımdır. Ne var kî Şehir Tiyatrosunun oynadığı "Mağara", yazarın sondan bir önceki eseri, yani en turfanda oyunlarından biri olduğu halde, Pariste "tutmamış", kısa zamanda afişten indirilmiştir. Parisliler şimdi Anouilh'un bir başka eserini, Napolyon'la XVIII. *Lo*uiş'yl yeni bir açıdan ele alan, "Yüz Gün"ün politik ve askerî olayları ile günümüzün bazı olayları arasında ilgi çekici benzerlikler kuran "La Foire d'Empoigne"u alkışlamaktadırlar.

"Mağara", eski repertuvarın tezli dramlarım, hatta melodramlarını hatırlatan bir konuyu işlemektedir. Vaka, XX. yüzyılın başlarında, Parisin kibar konaklarından birinde geçmekte ve seyirciye, efendilerle onlara hizmet edenler arasındaki münasebetleri göstermektedir. Bu münasbetlerin tatlı, acı hatta dramatik tarafları vardır. İki katlı dekor bu münasebetleri ve Anouilh'un kişilerini biribirinden kesin bir çizgi, bir sosyal çizgiyle ayırmaktadır. Üst katta lüks ve ihtişam içinde, efendiler, Kont Kontes, çocukları, genç Baron ve güzel karısı. Alt

katta, yani "Mağara"da da, bir **zamanın** güzellik kraliçesi, Kontun da beş yıl süreyle metresi olan aşçı kadın Marie - Jeanne, bu münasebetten, edindiği ve papas okulunda kibar çocukları gibi okutmıya, hakiki yeri olan "üst kat" ta, efendilerin meşru çocuklarına "mürebbi" olarak yetiştirmeğe uğraştığı oğlu, Konttan ayrılalıberi beraber yaşadığı arabacı Leon, on, onun baştan çıkardığı bulaşıkçı kız, oğluna abayı yakan, oğlunun da aklını başından almış olan güzel Adele... Anouilh bu iki sınıfın sosyal portresini renkli bir fırça ile canlandırmaktadır. Vakasını yürütürken, kahramanı Marie - Jeanne'in arabacının bıçağı altında can verdiği son sahneye doğru dramı ustalıkla geliştiririrken pek dikkatli olmıyan seyirciyi şaşırtabilecek, fanteziler yapmaktan da geri kalmamaktadır. Sahneye çıkardığı Yazar'la, ikide bir, olayların akışına müdahale etmektedir. Kişilerin rollerini yanlış anladıklarını, ya da yanlış yorumladıklarım, düşündüğünden başka ve "fazla" şeyler yaptıklarını ileri sürmekte, yer yer oyunu durdurmaktan, sonra tekrar başlatmaktan geri kalmamaktadır. Bütün bunlar seyirciye, sanki iyi düzenlenememiş, son şekil verilememiş bir oyun karşısındaymış duygusunu vermek, beceriksizliğini mazur göstermek, önceden sezdiği bir "beğenmemezlik" ihtimalini önlemeğe çalışmak içindir. Aslında, beceriksizlik gibi göstermek istediği bu tereddütler, duraklamalar, özür dilemeler, Anouilh'un sanatındaki ustalığa güvenerek göze aldığı fantezilerdir. Ama Anouilh, "Mağara" ile "korktuğuna" değil, "korkmadığına" uğramış, oyunu iki ayın içinde afişten inivermiştir. Tiyatronun böyle garip cilveleri vardır. İşte Pariste tutmıyan "Mağara" İstanbulda mevsim sonunun en beğenilen oyunlarından biri olmuştur. Bu da "Mağara"nın Paris seyircisini artık pek ilgilendirmese de başka toplumların seyircileri için ilgi çekebilecek tarafları olduğunu, birtakım sosyal ve beşeri gerçekleri aydınlatmaktan geri kalmadığını göstermektedir.

Küçük Sahnede oynanan "Bir Yastıkta"dan bir sahne

...Kocatsın mı?

Sahnedeki oyun

"Mağara", İstanbulda kazandığı başarıyı biraz da Şirin Devrimin ağırbaşlı, ölçülü sahne düzenine borçludur. Bu sahne düzeni Anouilh'un "ton"unu, eserin de havasın' vuzuhla vermekte, Turgut Atalayın göz okşayan "simultane" dekorları da buna yardım etmektedir.

"Mağara"nın kazandığı başarıda büyük payı olan bir unsur da, kuvvetli bir kadronun sağladığı ifadeli oyundur. Bu oyuna ikide bir müdahale eden, ona Pirandelio'vâri bir şekil kazandıran Yazar'da Nüvit Özdoğru -Anouilh'u hatırlatan siluetiyle- usta ve güçbeğenir bir tiyatro yazarının kuruntuların, titizliklerini - ve alçak gönüllülük gibi göstermiye çalıştığı "iddia"larını- duyuran bir kompozisyon içinde, canlı bir tip çizmiştir. Kont'da Hadi Hün, Kontes'de Gülistan Güzey, ağırbaşlı, tesirli bir oyun üslûbu içinde temsil ettikleri sınıfın rengini ve havasını yaratmıya muvaffak olmuşlardır. Komiser'de Toron karacaoğlu, Yazar'ın vakasına katmak lüzumunu duyduğu "policier" notu, o devrin özelliklerini ve Anouilh'un bu rolde belirtmek istediği sosyal hicvi belirtmesini bilmiştir.

"Mağara"nın kadın . kahramanı Marie - Jeanne'a gelince: Şirin Devrim, Kontun karısı olmayı reddeden, üst katlarda "kenarın dilberi" olarak alaya alınmaktansa mutfağının mutlak hakimi ve arabacı Leon'un metresi olmayı tercih eden bu halk kadınına, bütün sağduyusunu analık sevgisini, hayat savaşını alnının teri ve bileğinin gücüyle kazanmıya alışmış olanların kuvvetli iradesini belirten kudretli bir çehre kazandırmıştır,

Güzel bulaşıkçı kıza âşık olan gayrımeşru oğulu, bu toy Delikanlı'yı Tolga Aşkıner, kaba ve hoyrat arabacının zorla sahibolduğu sevgilisi Adele'i da Suna Pekuysal duygulu ve tesirli bir oyunla canlandırmışlardır. Romain Baba'da Atıf Avcı, Arabacı- Leon'da Kemal Ergüvenç güzel tipler çizmişlerdir.

"Bir Yastıkta-" yeni yüzler

Küçük sahnede Haldun Dormen topluluğunun çıkardığı son oyunlar

dan biri de Cüneyt ve Mediha Gökçer çiftinin, beş altı yıl fince, Ankaradan bağlıyarak İstanbul, Bursa, İzmir ve Adanaya kadar götürüp tanıttıkları "Bir Yastıkta" oyunudur. Bu oyunu, o zamanlar, Devlet Tiyatrosunun ünlü sanatçılarından görmüş olanlar, kısa bir süre sonra, başka bir toplulukta kolay kolay ele alınabileceğine ihtimal verememiş olmalıdırlar. Ama işte, mesut buluşları ve isabetli seçimleri olan Haldun Dolmen, Jan de Hartog'un bu hoş zarif eğlendirici ve "tedai" yüklü oyununu cesaretle tekrar ele almış, sahnesine çıkarmış pek de iyi etmiştir.

Çünkü İstanbulda pek az seyircinin vaktiyle görebilmiş olduğu bu güzel oyun, kendi Janrında bir küçük şaheserdir ve kaabiliyetli İki sanatçıya bütün sanat güçlerini gösterme)-: imkanını kazandıracak niteliktedir. Üstelik, İlk evlilik gecesinden yaşlılık yıllarına kadar "bir yastıkta?' koca yanların -hatta buna imkan bulamamış olanların- daima zevkle seyredecekleri bir konuyu işlemektedir. Biribirini gerçekten seven iki hayat yoldaşının dünyanın her yerinde, her zaman yaşadıkları ve adına "aile hayatı" denen o macerayı...

Sahnedeki oyun

Küçük Sahnede "Bir Yastıkta' gördüğümüz yeni yüzler Gülriz Sürurí -Agnes- ile Erol Keskin -Mîchael-dir. Haldun Dormen "Bir Yastıkta"yı sahnesine çıkarmak için bundan daha uygun temsilciler bulamaz; di. Gülriz Süruri, Küçük Sahneye geçelibert büyük gelişmeler gösteren sanat kaabiliyetiyle Agnes rolü için biçilmiş bir kaftan olmuş, daima zarikalan bir oyunla "gençkız"lıkta "kritik çağ"a kadar duygulu bir kadinin otuzbeş yıllık evlilik hayatın bütün nüanslariyle, yaşatmakta güçlük çekmemiştir.

Erol Keskine gelince: Küçük Sahneden yetişen kuşağın en cevherli sanatçılarından biri olduğunu, biribirinden tamamiyle ayrı tip ve karakterlerdeki rolleriyle - hele "Bîr Parmak Bal"daki unutulmaz kompozisyonuyla - isbat etmiş olan bu genç komedyen Michael rolünde, Gülriz Süruriye çok uygun düşen bir partönolmuş, uzun bir evlilik hayatının "ideal koca"tipine kuvvetli, neşeli tesirli bir yüz kazandırmıştır.

Engin Cezzarın ölçülü sahne düzeni, Doğan Akselin de iç açıcı ve "nükteli" dekorları içinde bu isabetli rol dağıtımı ve seviyeli oyun sayesindedir ki "Bir yastıkta" mevsim sonunun en başarılı oyunlarından biri olarak İstanbulda hâlâ zevkle seyredilen komedilerden biri olarak afişte kalmıştır.

S İ N E M A

Filmler

• 'Gölgeler"

1958 yılının sonlarına doğru Fransa, Yeni Dalgacılarla değişik ve çarpıcı bir sinemaya ulaşırken, Holywood dışında, çoğunlukla New York'ta yeni kıpırdanmalar oluyordu. Sinema ve televizyonda kendilerini üçüncü sınıf filmlerde denemiş bir takım gençler, Fransadaki gibi bir şeyler yapmanın tedirginliğini duymaya başlamışlardı. İlk kıpırdanış, 1958 yılının son aylarına rastlamaktadır. Çıkış, John Cassevetes'ten gelmiştir. Genç oyuncu önce 16 mm. uüerine "Shadows - Gölgeler" adın verdiği filmini çekmiş, bitirmiş, sonler" ile açmıştı. Önemli olan da buydu.

Çekişme

Passevetes'în filmi "Shadows - Gölgeler" çeşitli yönlerden önem taşımaktadır. Amerikan sinemasına büyük ve yaygın bîr etkisi olmamakla birlikte yine de yeni ve gerçek bir pencere açmayı başarmıştır. Üstelik, büyük tröste karşı çıkılmasında kaçınılan bir savaşta yenilgiye de uğramamıştır. Dağıtımcılar bu çeşit filmlerin önünü kesebilmek amacıyla her türlü ekonomik baskıyı gençler üzerinde denemişler, fakat İngiliz dağıtımcıları yayılma konusunda gençlerin elinden tutunca, bu baskı da beklenen sonuca ulaşamamıştır. Genç-

Baxter, Borgnine, Lansbury ve Mills "Aşk Mevsimi"nde

Filmi götüren iyi oyuncudur

da bunu 35 mm. ye aktarmıştır. Jassevetes'in bu ilk deneme filmi gösterildiğinde heyecan yaratıcı bir etki uyandırmıştır. New York'lu filse enkitçileri bir süreden beri Fransa reni Dalgacılarının eserlerini tutuyorlar, İsveçli genç sinemacı Bergnan üzerinde duruyorlar ve yeni düşünceleri, gereken açıklamaları de yaparak büyük yığınlara sevdirmeye çalışıyorlardı. Dar bütçeli filmlerle işe girişen A. B. D. li gençler de tenkitçilere güvenmekteydiler. Umut verici kıpırdanışlar, tenkitçilerin desteğini de sağlayınca, gençler birbiri arkasına ortaya çıkmaya başladılar. Yolu, Cassevetes "Shadows - Gölgeler, Amerikan sinemasındaki çöküntüyü açıkça ortaya koymuşlardı. Star sistemine adsızlar, yüksek yatırımlara ise dar bütçe ile karşı çıkmışlardır. Sonuç, düne bakarak, çok daha başarılıdır. Hollywood, gençlerin açtığı bu yeni yoldan gidecek midir. Bu soruya kesin olarak "hayır" diye karşılık verilebilir. Hollywood" sineması, başlangıcında olduğu gibi.' gerçek dışı sinemasını yine sürdürecek ve önemini her geçen günle dair çok kaybedecektir.

Cassevetes'in filmi

"Shadovws - Gölgeler" kısa bir hikâye üzerine kurulmuş ve aşağı yukarı "free cinema - özgür sinema" ku-"

rallarına uygun bir çalışma düzeninde gidilmiştir. Cassevetes, oyuncularına salt hikâyeyi anlatmış, diyaloglar o anki durumlara göre oyuncular tarafından ve davranışları göz önünde tutularak "uydurulmu§"tur.

Böyle bir çalışmanın ürünü olan "Shadows - Gölgeler"de,, Cassevetes, bir zenci ailenin büyük şehirdeki hikâyesini anlatmaktadır. İkisi melez, biri ise gerçek bir zenci olan üç kardeşlik ailede Hugh - Hugh Hurd-şarkıclık yapmaktadır. Öbür iki kardeşten Ben - Ben Carruthers - örnek bir başıboşluk içindedir. Gençkız Lelia - Lelia Goldoni - de ondan farklı değildir. Geçim yükü, şarkıcı Hugh'-un omuzlarına yüklenmiştir. Hugh'un dışındaki iki melez kardeş de renklerinin sağladığı üstünlükten gereği kadar yararlanmakta ve beyazlarla dostluklar kurmaktadırlar. Cassevetes, Ben'i, beyaz arkadaşlarıyla, içki içip, durmadan kavga çıkaran dayanaksız, amaçsız bir kişi olarak tanıtmaktadır. Çevresinin de bu denli bir ortam hazırladığa bir dünyada, Ben, sokak kadınlarıyla düşüp kalkmakta, kardeşinden asalak geçinmektedir. Davranış bakımından, Hugh kadar da şuurlu sayılmamaktadır. Bu düzende günlük serüvenlerini yaşayan üç kardeşlik aile, günün birinde bir beyazın Lelia ile münasebet kurup dünyasını değiştirmesi sonucu, beklenmedik bir değişime uğruyor. Değişim, yalnızca renkli kardeşler ailesinde de değildir. Melez Lelia ile yatan genç beyaz adam da şaşkınlığa uğruyor. Gelenekler ve alışkanlıklara karşı duramıyor. Toplum düzenine uyarak Lelia ile bütün bağlarını koparıyor ve uzaklaşıyor. Siyahların bu tür olaylardaki güçsüzlüğünü iyi bilen Hugh Ve Lelia için, yapılacak birşey yoktur. Fakat genç beyaz adam sonradan Lelia'sız edemiyeceğini anlıyor ve geri dönüyor. Dönüş, gelenekleri kırıcı yürekli bir davranıştan çok, insanın en kötü yanına, duygululuğa ve tutkuya bağlanmıştır. Hikâyenin bundan sonrasında ise ötekiler yine eski hayatlarına dönmekte ve serüveni sürdürmektedirler.

• "Shadows - Gölgeler" hikâye olarak bunu anlatmaktadır ama, sinema yapısı bakımından. Cassevetes, bir çeşit belgeci sinema adamı tutumundadır. Büyük şehrin gündüzüne ve gecesine, o şehirde yaşayan çeşitli katların kişileri ve gençliğiyle ustaca inebilmekte ve seyircisine yaşayanın ve var olanın sinemasını vermektedir. Senaryonun kuru ve kalıp çizgisinden çıkarılan kahramanlar, herşeyden önce yaşayana ve var olana rahatlıkla erişmektedirler. Günümüz sinemacıda ise, istenen ve aranan zaten bu tür sinemacılıktır. "Shadows - Gölgeler" bugüne kadar hiç bir Amerikan filminde rastlanamayan bir samimiyet ve sıcaklık taşımaktadır. Bu, kişilerinin ve olayların geçtiği çevrenin gerçeklere dayanmasından gelmektedir. Cassevetes'in filminin, önemini arttıran da budur.

"Aşk Mevsimi"

Teslie Norman'ın bu mevsim listesinin en alt sıralarında güçlükle kendine yer bulabilmiş filmi "Summer of the Seventeeth Doll - Aşk Mevsimi", yapı yönünden İtalyan Yeni Gerçekçilerinin filmlerini andırmaktadır. Senaryosunun çıkarıldığı Ray Lawler'in aynı adı taşıyan tiyatro oyunu da yaşanılanın, yânii gerçeklerin üzerine kurulmuştur. Konu, bütün bir yedi aylık süre içinde şeker kamışı kesiciliği yapan ve aradaki beş aylık dinlenmeden yararlanmak amacıyla büyük şehre inen işçilerin yine büyük şehirde edindikleri "bebek" lerle olan serüvenlerini hikâye etmektedir.

Bu onaltı yıldır hep böyle süregelmiştir. Onaltı yıldır iş mevsiminin dışında kalan günlerini büyük şehir "bebek"leriyle geçiren işçilerden iki arkadaş Roo - Ernest Borgnine - ile Barney - John Mills - onyedinci yazlarında, serüvenlerinin çizgi dışına çıktığını, asıl gerçekle karşı karşıya geldiklerini görüp anlıyorlar. Rejisör Leslie Norman da hikâyesine buradan girmektedir.

Roo ile Barney'in kişilikleri ve kurulu dostlukları, Steinbeck'in romanlarında anlatılan dostluklara çok benzemektedir. Roo güçlü kuvvetli ve saftır. Roo'nun sırtından geçinmenin yollarını bulup bunu ısrarla sürdüren Barney ise, zayıf, çelimsiz, fakat işini bilir bir kişidir. Barney'in eski sevgilisi Naney bu ara ortalıktan çekiliyor ve evleniyor. Nancy'nin yerini doldurması beklenen Pearl - Angela Lansbury - ise Olive - Anne Baxter - ile tam bir karşıtlık içindedir. Olive'e, yazdan yaza gelen ve her gelişinde de bir bebek getiren Roo ve varlığı yeterli gelmektedir. Burada yazar Ray Lawler'in kadın kişileriyle, meselâ Tennessee Williams'ın oyunlarındaki kadın kişileri arasında benzerlik ve değerlendirme bakımından bir bağıntı kurulabilir. Olive davranışları ile "İhtiras Tranvayı"ndaki kadın kahramanın davranışlarına yak laşmaktadır. Biraz düşsel, biraz da gerçek körü bir kadındır. Pearl ise, bütünüyle gerçekçidir. Serüvenden yorulmuş ve bıkmıştır. Barney'in evlenme teklifini ciddiye alışı,' sonradan bunun doğru olmadığını anlar anlamaz da aradan kolaylıkla çıkıvermesini bilmesi, kendisini Olive'den ayıran en keskin çizgidir.

Ve gerçekler

Gerçeklerle karşılaşma sert çatışmalara sebep olmaktadır. Önce Roo ile Barney çatışıyorlar ve yirmi yıldır süregelen dostlukları sarsıntılar geçirip yıkılıyor. Halbuki, o güne kadar birbirlerinin bütünleyicisi olarak bilinmekte ve öyle kabullenilmektedirler. Fakat çatışma sonunda herkesin kendi yoluna gitmesi, dayanaksız bir yaşama ortamına girmesi, zorunlu oluyor. Pearl gidiyor, Barney de gidiyor ama, Olive'in önceki istemezliğine karşılık Roo, tek çıkar yolun. Olive'e dönmekle mümkün olacağına, inandığından bu yolu tercih ediyor.

Leslie Norman'ın filme konu edindiği Lawler'in tiyatro oyununun hikâyesi basittir. Arı, duru bir hikâye. Gücünü, de gerçeklere dayanmasından, gerçekleri verme çabasından almaktadır. Bu arada başrollerdeki dört iyi oyuncusunun - Anne" Baxter, Ernest Borgnine, John Mills ve Angela Lansbury - birbirinden üstün, fakat biribirini dengeleyen oyunlarının "Summer of the Seventeeth Dol - Aşk Mevsimi'nin iyi film oluşunda önemi büyüktür.

S P O R

Federasyon

"İki başlı kartal"

Geride bıraktığımız hafta içinde Türkiye Futbol Federasyonu üyelerinin suratlarını görenler, bu zatların canlarının adamakıllı sıkıldığını anladılar. Suratlarından düşen bin parça oluyordu. Hele Orhan Şeref Apakın canı ziyadesiyle sıkılıyordu,

İsrail maçı bittikten sonra stadı terkeden Türk Milli Takımına çekilen yuhalar, futbolu seyretmesini beceremiyen, ama iyi bilen Türk seyircisinin Federasyona ikinci ihtarıydı. Hakikaten, Kurban Bayramında yapılan Milli Maçta Ayyıldızlı formayı taşıyanları seyredenler, bedava bir penaltının gölgelediği galibiyeti hak etmedikleri hususunda hemfikirdiler.

Tertibiyle, çalışma sistemiyle, profesyonel futbolcuların aşırı laubaliliğiyle çizilen tablo, Türk futbolu için üzücüydü. Milli Takım 35'ini aşmış kişilerden ümit bekliyor, emektar Receple, emektarları bile cebinden çıkarmağa namzet Leftere bel bağlıyordu. Takımda, yapılması gereken revizyona başlanmışken, birdenbire geri dönülmesi, Federasyon üyelerinden daha çok Türk futbol severlerini rahatsız etmişti.

Bunlardan başka, Federasyonla Merkez Ceza Heyeti arasındaki anlaşmazlık, meseleleri daha da karıştırıyordu. Ceza verilmiş olmasına rağmen Lefterin Milli Maçta oynatılması, aklı başında bir Ceza Heyetinin, istifası için kâfi sebepti.

Futbolcular ve hakemler

Bütün bu olaylara rağmen vazifesine devam eden Merkez- Ceza 'Heyeti, memnuniyet verici bir başka kararı haftanın başında aldı. Fenerbahçenin İzmir deplasmanı sırasında ortaya çıkan olayda Hüseyin ve Nedim hakkında alınan idari tedbir kararı, heyetin, prensiplerine bağlı olduğunu meydana çıkardı.

Ne var ki, Türk futbolunun ezeli belâsı Büyük Klüpler İmparatorluğu, prensiplerin karşısına çıkıyor, bir kere daha büyük çekişme başlıyordu. Fenerbahçe Kulübünün bir hafta sonra Galatasarayla, yılın maçı denebilecek çapta bir karşılaşması vardı. Bu karşılaşmada Merkez Ceza Heyetinin kararına uyulursa, üç as futbolcunun oynamaması gerekiyordu. Ama imparatorluğun-birinci derecede prensi Fenerbahçenin idarecileri kolaylıkla "o maçta Lefter de, Hüseyin de, Nedim de oynayacaktır" diyebildiler. Meselenin vazedilişi, olayın meydana çıkışından çok daha fecidir. Türk Futbolunu organize eden müesseselerden birinin kararına rağmen F. B. idarecilerinin bu konuşmaları, kendilerinden ve İmparatorluklarının büyük prensi F. B. den başka otorite tanımadıklarını göstermektedir. Böylesine bir komedinin geçtiği Milli Lig organizasyonunda, F. B. 1i futbolcuların yeşil sahadaki hareketlerine sâdece gülümsemek gerekecek, işi Al'aha havale etmekten başka çâre kalmayacaktır.

Ceza Heyetine sevkedilen o futbolcuların saha içinde hakemle yaptıkları çirkin mücadele doğrusu, futbol terbiyesiyle telif edilebilecek şey değildir. Hakemin, her düdük çalışma, idarecilerine bakarak elleriyle itiraz eden, alaylı sözler sarfeden Nedimler, Lef terler ve sayısı binleri bulan futbolcuların tutumu, sâdece kulüplerinin taraftarlarının çokluğundan gelmektedir. Kendilerinden çok daha fazla Galatasaraylı, Fenerbahçeli, Beşiktaşlı olan bu kişilerle alay etmekten çekinmeyen Türk profesyonellerinin, hareketlerine göz yumulması, Türk futbolunun bir orta oyunu haline haline gelmesine sebep olmuştur.

Nitekim, imparatorluğun büyük prensi F. B. nin başkentte yaptığı ve Ankaragücünü 3-0 gibi net bir sonuçla yendiği maçta, F. B. li futbolcuların hareketleri görülecek şeydi. Böylesine umursuz, taraftarlarının binde biri kadar bile müsabakaya ilgi duymayan ve bütün bunların yanında hakemle devamlı surette istihza eden profesyonellere verilecek ceza, sâdece müsabakadan birkaç gün men olmamalıdır.

Orhan Şeref Apak
Sıkı can iyidir

Merkez Ceza Heyetinin hareketleri ne derece sert olursa olsun, bir hakem raporuna istinat etmektedir. Müsabaka idareciliğini vazife edinen ve kendisini futbolculardan daha fazla işine veren hakemlerin görüşünü, elbette ki yeşil sahada çiklet çiğnemekle gününü geçiren, hissiz profesyonellerin ithamlarına tercih etmek Ceza Heyetinin hakkıdır. Hal böyle olunca, meseleye başka yönden bakmak icab etmektedir.

Önemli olan, Ceza Heyetinin ceza dağıtması değil, Türk futbolunu katle doğru giden Büyük Klüpler İmparatorluğuna ve onun cılız "prenslerine ders vermektir.

Tecrübeye hergün İhtiyaç var

Sıhhatinizi, çocuklarınızın tahsilini, paranızın muhafazasını, kanuni işlerinizi emanet ettiğiniz kimselerin- daima tecrübeli olmasını istersiniz. Önemli bir tercih yapmanız gerektiği zaman tecrübeye bakarsınız. Çünkü tecrübe aradığınız zaman, iyi ve isabetli bir tercihin sağladığı huzuru da birlikte arıyorsunuz demektir.

İşte bundan dolayı pek çok kimsenin denizaşırı uçarken Pan American'a güvenmelerine şaşmamak lâzımdır. Zira Pan American, *"Dünyanın En Tecrübeli Havayolları"* olduğunu seneler boyunca ispat etmiştir.

Birdahaki seyahatinizde Tecrübenin kattığı pahabiçilmez Avantajdan istifade ediniz

Pan American'ı tercih ettiğiniz andan itibaren bu tecrübenin nimetlerini paylaşmış olacaksınız. Bütün yol boyunca, kendinizi emniyet ve huzur içinde hissedeceksiniz.

Pan American'ın yaptığı her şey tecrübeye istinat etmektedir. Bunu, Pan Am mensuplarının telefonda ve bilet satış yerlerindeki maharetlerinden ve nazik muamelelerinden anlıyabilirsiniz. Bunu, son derece titiz Amerikan uçuş standartlarına göre yetiştirilmiş" Pan Am pilotlarının ve mürettebatının yüzlerinde okuyabilirsiniz. Uçağın mükemmeliyeti, uçak personelinin nezaketi, içtiğiniz nadir şaraplar, *Paris'in meşhur Maxim's Lokantası* tarafından hazırlanan nefis yemekler, hepsi, bu emsalsiz tecrübenin neticeleridir.

Bugün Pan American, dünyanın en büyük denizaşırı Jet filosuna sahiptir. Başka hiçbir Havayolu Şirketi, onun dünya çapındaki uçak servisiyle rekabet edemez... ve başka hiçbir Havayolu, 11 Amerikan şehrine direkt servis yapmamaktadır.

Önümüzdeki aylarda binlerce yolcu, Amerikaya ve dünyanın muhtelif yerlerine gitmek üzere Pan American Jet uçaklarına bineceklerdir. Bilet paralarına, Pan American'ın eşsiz tecrübesi ve bu tecrübenin sağladığı huzur dahildir.

PAN AM

Dünyanın En Tecrübeli Havayolları

Büyük
GAYELERİNİZ
ufak tasarruflarınızla tahakkuk eder
VB
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI